

SÄKERHETEN FÖR EN FÖRÄNDERLIG VÄRLD

RIKSDAGENS UTRIKESUTSKOTTS BETÄNKANDE 19.10.1995

om statsrådets säkerhetspolitiska redogörelse

Utrikesutskottets betänkande 12/1995 rd

Statsrådets redogörelse till riksdagen 6.6.1995 om Finlands säkerhetspolitiska riktlinjer

Riksdagen remitterade den 6 juni 1995 statsrådets redogörelse Säkerheten för en föränderlig värld — Finlands säkerhetspolitiska riktlinjer (SRR 1/1995 rd) till utrikesutskottet för beredning.

I enlighet med riksdagens beslut har försvarsutskottet avgett utlåtande om redogörelsen till utrikesutskottet till de delar som gäller försvarspolitiken. Utlåtandet ingår som bilaga till detta betänkande.

Utskottet har hört utrikesministern Tarja Halonen, försvarsministern Anneli Taina, utrikesministerns representant i regeringskonferensens reflektionsgrupp Ingvar S. Melin, understatssekreteraren Jaakko Blomberg, avdelningschefen Jaakko Laajava, utrikesrådet Hannu Himanen, ambassadråden Ilkka Heiskanen och Risto Rautiainen samt specialforskarna Kari Möttölä, Thomas Parland och Ilmari Susiluoto vid utrikesministeriet, generalsekreteraren Seppo Tiitinen vid riksdagen, kommodoren Juhani Kaskeala och konsultativa tjänstemännen Jyrki Iivonen, Pauli Järvenpää och Jukka Knuuti vid försvarsministeriet, beredskapsdirektören Veikko Peltonen vid inrikesministeriet, regeringsrådet Mervi Virtanen vid social- och hälsovårdsministeriet, försvarsmaktens kommandör Gustav Hägglund, specialsakkunnige Pekka Sutela vid Finlands Bank, biträdande generalsekreteraren Gebhardt von Moltke vid Nordatlantiska försvarsorganisationen (NATO), generaldirektören Brian L. Crowe vid sekretariatet för Europeiska unionens ministerråd, avdelningschefen Jean Félix-Paganon vid Västeuropeiska unionens (VEU) sekretariat, direktören Aleksandr Konovalov vid Centralen för militärpolitiska frågor och systemanalys vid ryska vetenskapsakademins USA- och Canadainstitut, ministrarna Jaakko Iloniemi och Max Jakobson, kanslern Jan-Magnus Jansson, direktören Tapani Vaahtoranta och gästforskaren Pekka Visuri vid Utrikespolitiska institutet, specialforskaren Olli-Pekka Jalonen vid Freds-

och konfliktforskningsinstitutet, forskaren Pekka Sivonen vid Strategiska institutionen, generalsekreteraren Ritva Grönick vid Finlands kommission för främjande av den europeiska freden (STETE), ordföranden Kalevi Suomela vid Finlands Fredsförbund — FN-föreningen, sekreteraren för internationella ärenden Tuula Varis vid Naturskyddsförbundet, professorn Markku Suksi och specialforskaren Teija Tiilikainen vid Åbo Akademi, forskaren Pertti Joenniemi, överstelöjtnanten Erkki Nordberg, magistern i samhällsvetenskaper Matti Saarelainen och politices doktor Markku Salomaa.

Utrikesutskottet har behandlat ärendet och anför vördsamt följande.

Statsrådets redogörelse

Statsrådet utgår i sin redogörelse från att Finlands säkerhetsproblem bör lösas genom samverkan, i överensstämmelse med en gemensamt fastslagen beteendekod och utifrån att alla stater är suveränt likställda. Säkerheten tryggas bäst i ett enhetligt Europa utan vare sig gamla eller nya skiljelinjer.

I redogörelsen framhålls att medlemskapet i Europeiska unionen stärker Finlands säkerhet och erbjuder en viktig kanal för Finland att bevara sina intressen och bära sitt ansvar vad gäller internationella relationer. Finland stödjer enligt redogörelsen en utvidgning av Europeiska unionen som ett viktigt instrument för att åstadkomma en hållbar säkerhet. I en föränderlig värld berör säkerhetspolitiken inte bara militära angelägenheter utan alla sådana externa faktorer som är viktiga för det finska samhällets välfärd och säkerhet.

Statsrådet ställer som mål för Finland en internationell säkerhetsordning som bygger på respekt för de gemensamma värderingar och principer som antagits inom Förenta Nationerna, or-

ganisationen för säkerhet och samarbete i Europa och Europarådet samt på samverkan för att värna dessa värderingar och principer.

En stabil utveckling i Europa gynnas enligt redogörelsen om den bygger på demokrati, respekt för de mänskliga rättigheterna och marknadsekonomi. Regionalt samarbete och samarbete mellan grannländer är viktiga faktorer. Stabiliteten i Nordeuropa är ett särskilt mål för Finland. Här väntas även EU göra en insats. Generellt sett medverkar Finland till att lösa internationella problem genom bilateralt samarbete samt regionala och internationella samarbetsorganisationer, framför allt Europarådet och OSSE.

Statsrådet noterar de osäkerhetsmoment som är förknippade med utvecklingen i Ryssland och framhåller att Finland understödjer en demokratisk reform i Ryssland samt att landet går med i den europeiska utvecklingen mot större integration och förbinder sig att följa internationella normer. Vidare stödjer Finland en integrering av de baltiska staterna i de europeiska samarbetsstrukturerna.

I redogörelsen uppges att Finland samarbetar med de övriga nordiska länderna, VEU och NATO för att förbättra den internationella beredskapen för gemensamma krishanteringsuppdrag på beslut av FN och OSSE. För att kunna bära sin del av ansvaret för krishantering måste Finland se till att ha beredskap för allt mera krävande humanitära och fredsbevarande uppdrag. I detta sammanhang meddelar statsrådet att Finland inte deltar i operationer som kräver fredsframtvingande insatser eller bruk av maktmedel mot andra stater eller parter i en konflikt.

För Finland är förmågan att svara för sin territoriella säkerhet och integritet lika viktig nu efter det kalla kriget som förut. Vårt defensiva självständiga försvar bidrar till internationell stabilitet.

I en föränderlig omvärld främjar Finland enligt statsrådets uppfattning bäst stabiliteten i Nordeuropa genom att ställa sig utanför militära allianser och genom att upprätthålla ett trovärdigt självständigt försvar. Finlands nationella försvarsförmåga anses också förstärka hela unionens säkerhet.

Finland uppges verka för att förstärka Europeiska unionen som en sammanslutning av demokratiska stater, där alla medlemmars intressen beaktas på lika villkor. En stark union anses ge Finland större möjligheter att bidra till en internationell säkerhetsordning.

Utlåtandet från försvarsutskottet

I sitt utlåtande till utrikesutskottet framhåller försvarsutskottet att Finland inte bör delta i operationer som kräver att militära maktmedel används mot andra stater eller mot parter i en konflikt. Försvarsutskottet menar att en utvidgad fredsbevarande verksamhet, däribland krishanteringsstyrkor, rimmar illa med denna utgångspunkt. Om Finland engagerar sig i operationer som inte kräver militära maktmedel är den logiska konsekvensen enligt försvarsutskottet att Finland då sätter in traditionella fredsbevarande styrkor. Försvarsutskottet ställer sig positivt till att de nuvarande fredsbevarande styrkorna som består av reservister utvecklas och får bättre kapacitet.

Försvarsutskottet anser att det är svårt att ange var gränserna för humanitära insatser går och att förutse i vilken riktning den utvidgade fredsbevarande verksamheten kommer att utvecklas i slutändan. Utskottet påpekar att begreppet kan tolkas så att en operation som börjar med utvidgad fredsbevarande verksamhet kan utvecklas till militära våldshandlingar. Om en operation ändrar karaktär är det enligt försvarsutskottet i praktiken svårt att dra sig ur.

Försvarsutskottet framhåller att ingen hittills lyckats dra någon klar gräns mellan utvidgad fredsbevarande verksamhet och fredsframtvingande operationer. Utskottet understryker att Finland bör hålla sig utanför krishanteringsinsatser som i själva verket kan resultera i fredsframtvingande verksamhet. Försvarsutskottet bedömer att Finland förstör sina chanser att uppträda trovärdigt i fredsbevarande uppdrag, om vi engagerar oss i krishantering på det sätt som regeringen föreslår.

Försvarsutskottet menar att lagen om fredsbevarande verksamhet inte behöver ändras i den riktningen att de finländska styrkorna får rätt att använda militära maktmedel mot någon part i en konflikt också i något annat syfte än självförsvar. Försvarsutskottet föreslår att beslutsprocesserna eventuellt ändras för att riksdagens hållning till att sända ut finländska styrkor i praktiken skall vara bindande för andra beslutsfattare.

Vidare anser försvarsutskottet kostnaderna för krishanteringsstyrkor vara alltför höga och påpekar att den traditionella finländska fredsbevarande bataljonen är avsevärt billigare i drift. I utlåtandet framhålls att kostnaderna för framtida beredskapsstyrkor inte bara kommer att drabba budgeten för försvarsministeriets förvalt-

ningsområde, utan också att ingå i andra huvudtitlar. Krishanteringsoperationer kan också bli ekonomiskt kostsamma, om FN inte längre är medfinansierad på samma sätt som när det gäller kostnaderna för traditionella fredsbevarande insatser.

I sitt utlåtande anför försvarsutskottet vidare att Finlands kapacitet att värna säkerheten och integriteten inom sitt territorium är lika viktig som tidigare, även om det kalla kriget har tagit slut. Försvarsutskottet omfattar regeringens syn på den punkten att Finland i en föränderlig värld bäst kan främja stabiliteten i Nordeuropa genom att ställa sig utanför militära allianser och hålla fast vid ett trovärdigt och självständigt försvar.

Utrikesutskottets uppfattning om försvarsutskottets övriga ståndpunkter kommer fram på flera ställen nedan.

Finlands säkerhetspolitiska omvärld

I sin säkerhetspolitiska redogörelse utgår statsrådet från en bedömning av den förändrade politiska, ekonomiska och militära situationen efter det kalla kriget och de krav den nya situationen ställer för säkerheten både i ett globalt och ett europeiskt perspektiv. Den förstelnade polariseringen anses ha fått ge vika för staters och internationella organisationers ambitioner att fatta gemensamma avgöranden, men säkerhetsordningen efter det kalla kriget ses alltjämt som högst osäker och labil. Enligt den bredare tolkning av begreppet säkerhet som omfattas i redogörelsen uppmärksammas också betydelsen av staternas interna samhälleliga förhållanden, som demokratin, de mänskliga rättigheterna samt den ekonomiska och sociala utvecklingen, för säkerheten.

Utskottet anser att bedömningarna i redogörelsen om förändringarna i Finlands säkerhetspolitiska situation i huvudsak är helt riktiga. Problemet är bara att analysen är alltför inskränkt, institutionsbunden och på sina ställen schematisk till övermått, förutom att tidsperspektivet är alltför kort. Redogörelsen är ett programmatiskt dokument, där den analytiska biten med sina ställvis rent av kritiska bedömningar av alternativa säkerhetspolitiska trender helt klart är underställda en mycket utvecklingsoptimistisk och institutionell målformulering. Trots att detta är fullt begripligt med hänsyn till redogörelsens politiska karaktär, lämnar det många frågor

öppna, t.ex. hur långt från de dagspolitiska realiteterna målen i redogörelsen befinner sig, och fungerar den fastslagna säkerhetspolitiken som sådan också om en eventuell kris uppstår i Europa eller i hela världen?

Det innehållsligt största problemet med en analys av säkerhetssituationen är att regeringen har omfattat en extensiv tolkning av säkerhetsbegreppet men det oaktat inte gör någon mera djupgående bedömning av säkerhetens ekonomiska, sociala och kulturella dimensioner. Trots att de problem som är förknippade med dessa aspekter i viss omfattning har lyfts fram i den analytiska delen av redogörelsen gör regeringen inte några större politiska linjedragningar som kunde bidra till att lösa problemen t.ex. vad gäller världshandeln, biståndet, flykting- och invandrarfrågan eller miljövården.

I ett regionalt perspektiv är redogörelsen starkt Europacentrerad. I den saknas en global infallsvinkel som också skulle ha belyst vissa världsomspännande stabiliseringspolitiska frågor, som internationella handelsrelationer, bistånd, fattigdom, torka, hungersnöd, befolkningstillväxt och miljöhot.

Utvecklingen av säkerheten i världen

Efter det kalla kriget har den bipolära stormaktskonstellationen allt mer gått mot en ordning som inbegriper flera maktfaktorer. Den omfattar numera förutom USA och Ryssland också Europeiska unionen, Japan och Kina. Ekonomiska maktfaktorer är för närvarande främst USA, Japan och EU, även om Kina och Sydostasien tack vare sin snabbare ekonomiska tillväxt är på stark frammarsch. Rysslands stormaktsställning baserar sig i mycket på dess kärnvapenkapacitet, men på längre sikt kan också Rysslands ekonomiska betydelse öka på grund av landets stora naturtillgångar.

Utskottet konstaterar att den omfördelning av resurser som pågår inom världshandeln också leder till förskjutningar i olika länders och områdens politiska och militära betydelse. Också om dagens situation bäst kan beskrivas som ett stadium av globalt stormaktssamarbete, där rätten att tillgripa militära maktmedel främst baserar sig på samarbete i FN:s säkerhetsråd, är förändringar i maktbalansen möjliga och t.o.m. sannolika. Det viktiga med tanke på säkerheten i världen är hur förändringarna påverkar samarbetet mellan stormakterna och internationellt samarbete över huvud taget.

Allt fler av de faktorer som påverkar säkerheten håller på att globaliseras. Alldeles speciellt gäller detta den ekonomiska och tekniska utvecklingen samt de demokratiska och miljörelaterade frågorna, vilket även påpekas i redogörelsen. Som motvikt till denna utveckling har det emellertid uppstått starka protektionistiska, nationalistiska och religiöst-fundamentalistiska tendenser, som tillspetsade kan ge upphov till säkerhetspolitiska spänningar.

Denna utveckling har kommit mycket klart till uttryck under väpnade konflikter i början av 1990-talet, som i de flesta fall förvandlats till inomstatliga konflikter. Den har på ett nytt sätt lyft fram frågan hur det internationella samfundet bör förhålla sig till och eventuellt också ingripa i interna konflikter, t.ex. brott mot minoritetsrättigheter och mänskliga rättigheter.

Liberaliseringen av världshandeln, som det gjordes upp om under GATT:s s.k. Uruguay-runda, har stött på allt starkare protektionistiskt motstånd. Världshandelsorganisationen (WTO), grundades för att fortsätta GATT:s arbete och för att lösa de sociala problem och miljöproblem som liberaliseringen av världshandeln medför. Tyngdpunkten håller klart på att förskjutas mot regional ekonomisk integration. Utskottet framhåller att Finland som medlem i EU bör arbeta för att dessa mål uppnås.

Utskottet konstaterar att u-länderna numera spelar en allt större ekonomisk och politisk roll, vilket erbjuder nya utmaningar och möjligheter till internationellt samarbete. U-landsgruppen är emellertid mycket heterogen. Omfördelningen av resurserna i världshandeln har inneburit att många tidigare u-länder har lyckats bryta underutvecklingens trolldom. Å andra sidan har klyftan mellan de rikare och de fattigare länderna vidgats. Länderna i Sydostasien utvecklas just nu mycket snabbt, medan många afrikanska länder på grund av politisk och ekonomisk instabilitet ser ut att bli efter i utvecklingen.

Utskottet framhåller att biståndet är ett viktigt instrument i den internationella stabiliseringspolitiken. Det löser spänningar som uppstått till följd av skarpa skillnader i levnadsstandarden och sporrar u-länderna att själva åstadkomma nödvändiga politiska och ekonomiska reformer. De frågor som kan bli svårast och få vittgående konsekvenser för den globala säkerheten är befolkningsutvecklingen i u-länderna och miljöproblemen som blir allt värre i takt med den ekonomiska utvecklingen i dem.

Utvecklingen i Ryssland

Även om regeringens lyfter fram betydelsen av de samhälleliga reformerna i Ryssland och utvecklingen av landets externa relationer för säkerheten i Finland och hela Europa, nöjer den sig i sin Rysslandsanalys med att konstatera att någon säkerhet om att reformerna i Ryssland skall gå igenom inte finns. De säkerhetspolitiska bedömningarna om målen andas dock en fundamental optimism beträffande den interna och externa utvecklingen i Ryssland, som det hade varit motiverat att helt öppet uttala i den del av redogörelsen där regeringen gör sina bedömningar. Det skulle ha gjort det lättare att bedöma de principiella utgångspunkterna för målformuleringen och eventuella svagheter i dem.

Det kan inte förnekas att de politiska och ekonomiska reformer som genomförts efter Sovjetunionens och den socialistiska ordningens sönderfall har skapat de grundläggande betingelserna för Rysslands utveckling mot en demokratisk rättsstat och öppen marknadsekonomi. Men förändringen har stött på allvarliga problem, landet saknar ett stabilt demokratiskt beslutssystem, det brister i den rättsliga regleringen, totalproduktionen har rasat och allt mera markerade skillnader uppstått i levnadsstandarden på grund av den ekonomiska reformen, konflikter mellan olika nationaliteter har blossat upp och dessutom har korruption och organiserad brottslighet ökat kraftigt. Ryssland befinner sig fortfarande i en brytningsperiod som började redan för tio år sedan och försöker anpassa verksamhet och strukturer till en situation som förändrats på grund av inre och yttre faktorer.

Generellt sett är problemet i Ryssland just nu att det råder en obalans mellan uppställda mål och tillgängliga resurser. Den ryska ledningen ser gärna att landet bibehåller sin stormaktsstatus, men resurserna räcker inte till när den ekonomiska grunden har raserats och landet måste kämpa med de tidigare nämnda problemen. Att hålla ihop staten kräver sin del av de knappa resurserna, vilket inte alltid har gjort sig utan tillgrepp av militära åtgärder, såsom i Tjetjenien. Trots att Ryssland i sin utrikespolitik på senare tid har prioriterat en relativt intim gemenskap med sina närmaste grannar vill landet spela en aktivare roll också i ett större europeiskt sammanhang. Ryssland har velat ingå partnerskap med västliga samarbetsorganisationer och stater, men under den allra senaste tiden har denna utveckling hamnat i skuggan av de öppna meningsskiljaktighe-

terna mellan Ryssland och NATO-staterna bekräftar en utvidgning av NATO samt krisen i Tjetjenien.

Med stöd av vad utskottet har erfarit anser det att den interna utvecklingen i Ryssland alla osäkerhetsfaktorer till trots visar klara tecken på stabilisering både politiskt och ekonomiskt.

Nya element i säkerhetspolitiken

Den övergripande säkerhetsordning som tas upp i statsrådets redogörelse kan anses vara uppbyggd kring tre pelare, nämligen en stabiliseringspolitik som stödjer den förändrade situationen, konflikthantering samt försvar och militärt samarbete. Flest nya säkerhetspolitiska element ingår det i stabiliseringspolitiken, som särskilt tar fasta på att staterna skall ha ett demokratiskt politiskt system, respektera de mänskliga rättigheterna och bedriva en öppen, hållbar ekonomi.

Stabiliseringspolitiken

Grunderna för stabiliseringspolitiken finns nedskrivna i Helsingforsdokumentet, som OSSE-staterna godkände 1992. I dokumentet utfäster sig medlemsstaterna att försöka påverka de samhälleliga och ekonomiska orsaker som ligger till grund för internationella och interna konflikter. Målet för stabiliseringspolitiken kan anses vara att förhindra konflikter, våld och instabilitet samt att stödja en utveckling som leder till en konsekvent och solidarisk reformpolitik och garanterar en stabil och bestående säkerhet.

Regeringen anser att det effektivaste sättet att bedriva stabiliseringspolitik är att stödja de central- och östeuropeiska länderna i en frivillig och hållbar övergång till demokrati, marknadsekonomi och en ansvarsfull flykting- och miljöpolitik. Utskottet håller med regeringen om att Europeiska unionen har ett alldeles särskilt ansvar för att stödja denna historiska reform.

Utskottet förnekar inte att det är viktigt med ekonomiskt bistånd för att hjälpa de länder som omstrukturerar sin ekonomi, men tror ändå inte att det är tillräckligt för att få den östra delen av Europa på fötter. Det ekonomiska biståndet har hittills varit i det närmaste marginellt i relation till de central- och östeuropeiska ländernas egna insatser för att utveckla demokratin och marknadsekonomin. De hinder som EU-länderna lagt i vägen för de

central- och östeuropeiska ländernas export har haft betydligt större effekter än det ekonomiska bistånd som lämnats. En viktig förutsättning för att länderna skall klara av en övergång till marknadsekonomi är att de även framdeles bedriver en konsekvent och frivillig politik, som ekonomiskt bistånd och ett eventuellt EU-medlemskap i bästa fall bara kan stödja.

Regeringen vill införa vissa villkor för det ekonomiska bistånd som de central- och östeuropeiska länderna får av EU och de övriga västeuropeiska länderna samt normkontroll, eftersom en ekonomisk reform inte är möjlig utan fungerande demokratiska institutioner. Medlemskap i Europarådet är ett mått på lagstiftning och praxis i dessa stater i fråga om demokrati, rättsstatsprinciper och respekt för de mänskliga rättigheterna. Den stabiliseringspakt som godkändes 1995 för Europa utgår från att EU inte kan godkänna medlemmar som har olösta minoritetskonflikter eller öppna gränsvister med varandra eller med andra länder.

Från säkerhetspolitisk synpunkt är det viktigt med normbaserad politik i internationella relationer. Utskottet påpekar dock att det i sista hand är staterna själva, i synnerhet stormakterna, som avgör om relationerna kan upprätthållas. Den normbaserade stabiliseringspolitiken har ännu inte satts på verkligt prov, vilket kan ske om t.ex. Ryssland ensidigt beslutar säga upp CFE-avtalet som ett motdrag till en eventuell utvidgning av NATO eller om väst eventuellt börjar bedriva en sanktionspolitik gentemot Ryssland med anledning av en situation som den i Tjetjenien.

Regeringen påpekar att de politiska och ekonomiska reformerna består av en ojämn, osäker och lång räcka av händelser. Förändringarna efter det kalla kriget medför nya säkerhetspolitiska problem: politisk instabilitet, regionala och inre konflikter, okontrollerbara befolkningsrörelser, nationalitetsmotsättningar och andra säkerhetsproblem. Problemen kan tillspetsas till väpnade konflikter som i sin tur kan resultera i flyktingströmmar såsom redan har skett inom forna Jugoslavien och delvis också inom forna Sovjetunionen.

I fall att stabiliseringspolitiken inte räcker till för att kontrollera den säkerhetspolitiska situationen kommer konflikthantering och militärt försvar med in i bilden. Detta gör dock inte stabiliseringspolitiken mindre viktig som grund för en långsiktig säkerhetspolitik.

Stabiliseringspolitiken i Finlands närområden

Enligt redogörelsen prioriterar stabiliseringspolitiken våra närområden, dvs. de baltiska länderna och de ryska gränsområdena, samt i ett större sammanhang Östersjöregionen och Barentsregionen. Finland har i nära samarbete med de övriga nordiska länderna gett sitt stöd åt de baltiska ländernas ambitioner att befästa sin internationella ställning, reformera sin politik och gå med i den europeiska integrationsutvecklingen.

Utskottet anser i likhet med regeringen att de baltiska länderna på sikt bör ansluta sig till Europeiska unionen för att stabiliteten skall säkerställas. Utskottet instämmer också i att Finland bör arbeta för att Europeiska unionen skall rikta sitt politiska intresse och ekonomiska resurser till stöd för de baltiska länderna och utveckling av hela Östersjöregionen.

I redogörelsen framhålls att de bilaterala relationerna mellan Finland och Ryssland, som enligt överenskommelsen från 1992 är förankrade i OSSE:s principer, har utvecklats positivt. Den nya samhällsstrukturen i Ryssland anses ha gjort det möjligt att bedriva ett närområdessamarbete, som för Finlands del möjliggör ett konkret stöd för de politiska och ekonomiska förändringarna i Ryssland och samarbete med Ryssland. Utskottet poängterar att det behövs bättre koordinering av närområdessamarbetet både i Finland och i Europeiska unionen.

Flykting- och invandrarpolitiken

Krig, interna konflikter och instabilitet har gett upphov till omfattande flykting- och invandrarproblem i Europa. Finland har dock fått ta emot bara en bråkdel av flykting- och invandrarströmmen.

Sovjetunionens sönderfall har inte lett till en okontrollerbar flyttningstörelse, men i Ryssland finns ett stort antal medborgare i tredje land som förmodas försöka ta sig till väst. Likaså förekommer det åtminstone ett visst flyttningstryck på grund av de stora skillnaderna i levnadsstandarden inom forna Sovjetunionen. På sikt kan dessutom befolkningstillväxten i världen och krisfrankallade flyttningstörelser leda till att mångdubbelt fler människor söker sig till Europa och Finland.

Finland har betonat att det internationella samfundet bör satsa mer än tidigare på förebyggande verksamhet och analysera orsakerna till de okontrollerade befolkningsrörelserna på ett

övergripande sätt. Utskottet instämmer i detta men påpekar samtidigt att Finland ständigt bör ha tillräcklig beredskap att ta emot flyktingar.

Inom Europeiska unionen har en rättvisare fördelning av den belastning som flyktingar och okontrollerade flyktingströmmar innebär för mottagarländerna diskuterats i flera sammanhang. Utskottet menar att Finland bör vara öppet för en sådan ansvarsfördelning, men att vi samtidigt bör framhålla att axeln öst-väst är lika viktig som axeln nord-syd.

Enligt utskottet ligger problemet med Finlands flyktingpolitik i att vi saknar ett övergripande politiskt program. I praktiken har linjdragningen dikterats av omvälvningar på det internationella planet, t.ex. kriget i forna Jugoslavien och förändringar i vårt närområde till följd av Sovjetunionens sönderfall. Utskottet noterar med tillfredsställelse att regeringen efter redogörelsen har tillsatt en kommission som till grund för regeringens kommande program skall bereda Finlands politik i flyktingfrågor.

Miljöpolitiken

Förändringarna i Finlands närområde betyder också enligt utredningen att allvarliga miljöproblem kommer i dagen och accentueras. De största omedelbara miljöhoten mot Finland kommer från Ryssland och de baltiska länderna, där kärnenergi- och strålsäkerheten är ett problem. Därför arbetar Finland för att Europeiska återuppbyggnadsbanken och andra finansinstitut skall skjuta till medel för att kärnsäkerheten i Ryssland kan förbättras.

Utskottet anser i likhet med regeringen att kärnenergi- och strålsäkerheten bör förbättras i våra närområden, men framhåller att detta inte är den enda miljöfrågan som hänger samman med hela området säkerhet. Utskottet menar att regeringen inte ägnat miljöfrågan tillräcklig uppmärksamhet också om den på ett allmänt plan talar för en lösning av miljöproblemen och en ansvarsfull miljöpolitik som en fråga med inte bara europeisk utan också global relevans. Förebyggande insatser är utomordentligt viktiga då det gäller att värja sig mot miljöhot. Om t.ex. de luftföroreningar som smältverken på Kolahalvön ger upphov till reduceras i tid, kan framtida klimatförändringar och skogsskador i Finland förhindras.

Utskottet understryker att regionala och globala miljöproblem, som klimatförändringar, i framtiden till och med direkt kan påverka säkerhetspolitiken. I sista hand är det fråga om en

uthållig användning av resurserna på vår jord. Miljöaspekter bör vägas in i alla beslut och all verksamhet. Utskottet framhåller att säkerheten gagnas av att vi följer internationella avtal som Rio-konventionen.

Konfliktförebyggande och konflikthantering

Enligt redogörelsen har vi inom ramen för OSSE lyckats skapa och tillämpa nya metoder för varsel och konfliktförebyggande, t.ex. OSSE:s minoritetskommissarie och olika delegationer. Med hjälp av dem är det möjligt att följa situationen i respektive deltagarländer, bidra till en lösning av svåra problem t.ex. med minoriteter, få uppgifter om utvecklingen av läget och säkerställa att villkoren för intervention enligt internationella principer är uppfyllda. Frivilligorganisationer kan enligt utskottet göra en stor insats då det gäller att förebygga konflikter, eftersom de på ett mycket tidigt stadium kan ingripa i underliggande orsaker till en konflikt.

Som exempel nämner regeringen krisen i Tjetjenien. Där ingrep OSSE, vilket ledde till att det blivit möjligt för det internationella samfundet att hjälpa till att få ut humanitärt bistånd till krigets offer, följa och betona att de mänskliga rättigheterna skall respekteras och reglerna för krigsföring iakttas i ett konfliktområde samt att lägga en grund för OSSE:s framtida roll i att genomdriva politiska lösningar. Regeringen medger dock att det internationella samfundets ingripande inte har påverkat stridernas gång vare sig i Tjetjenien eller i andra fall och det har inte heller förhindrat våld eller andra kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Fredlig lösning av tvister

Fredlig lösning av tvister innebär samverkan mellan parterna och det internationella samfundet och kräver ömsesidigt förtroende och politisk vilja för att internationella institutioner skall kunna anlitas. Enligt utredningen är Finland för obligatoriska tvistlösningsförfaranden och har försökt få dem inskrivna i sina bilaterala och multilaterala överenskommelser.

För den värdegemenskaps skull som uppkommit sedan den gamla tudelningen förpassats till historien och för att den internationella krishanteringen skall bevara sin trovärdighet måste de som gör sig skyldiga till kränkning av de mänskliga rättigheterna och i synnerhet krigsförbrytel-

ser och folkmord ställas inför rätta, anser regeringen. Utskottet instämmer i detta och framhåller att den politiska lösningen på kriget i Bosnien bör innefatta att de som gjort sig skyldiga till grov kränkning av de mänskliga rättigheterna och till krigsförbrytelser bör ställas inför rätta.

Konflikthantering

Utskottet omfattar regeringens ståndpunkt att det internationella samfundet inte kan stå likgiltigt inför maktmedel och våld utan bör kräva att alla parter tar ansvar för att gemensamma normer och principer iakttas, vilket tanken om det nya och integrerade Europa bygger på. Utskottet understryker att en stark säkerhetsordning som bygger på internationella normer och principer är av största vikt för små stater som Finland.

Det internationella samfundet har förbättrat sin beredskap att gripa in i kriser och konflikter med politiska medel. Grunden till detta lades vid toppmötet i Helsingfors 1992, då de deltagande länderna godkände att utfästelser som gäller OSSE:s mänskliga dimension inte endast är en intern angelägenhet för en stat utan direkt och med rätta berör samtliga medlemsstater. Militära krishanteringsmekanismer, som den fredsbevarande verksamheten, kompletterar vid behov och i mån av möjlighet de politiska medlen och främjar samtidigt en hållbar politisk lösning.

Inför nya typer av konflikter, allt allvarligare och svårhanterligare situationer samt politiska förändringar har det internationella samfundet ansett sig behöva en lämplig beredskap för krishantering och fredsbevarande insatser, som i militärt hänseende är mycket mera krävande än förut. Beredskapsbehovet grundar sig på att FN tvingats till fredsbevarande operationer under förhållanden då det inte alltid varit möjligt att garantera eldupphör, att parterna är villiga att samarbeta eller att andra villkor iakttas, vilket varit det vanliga tidigare. För att styrkorna skall kunna fullgöra sitt uppdrag måste de också ges större självförsvarsfullmakter. I vilken form och på vilket sätt fredsbevarandet skall ske bör dock ägnas en kritisk analys i ljuset av händelserna på Balkan.

FN har fått sällskap av nya institutioner, som är redo att utföra fredsbevarande operationer: OSSE, som är en uppdragsgivande och verkställande institution, samt NATO, Västeuropeiska unionen (VEU) och Oberoende staternas sam-

välde, som är verkställande institutioner tillsammans med de OSSE-länder som står utanför dem, bl.a. inom ramen för NATO:s partnerskap för fred.

Finland anslöt sig till NATO:s partnerskap för fred 1994. Enligt utredning är Finland i första hand en givande part i programmet och kan ställa sig till förfogande för fredsbevarande insatser, i synnerhet för utbildning samt för räddningsoperationer och humanitära uppdrag. Finland är dessutom intresserat av samarbetsprojekt inom miljövården.

I enlighet med Petersberg-resolutionen 1992 har VEU börjat bygga upp beredskap för humanitära operationer och räddningstjänst samt fredsbevarande verksamhet och annan krishantering. Finland är med i VEU i egenskap av observatör och deltar i VEU:s säkerhetspolitiska dialog. Enligt redogörelsen utgår Finland från att landet som medlem av EU om det så önskar kan ställa sina trupper till förfogande för europeiska fredsbevarande operationer som utförs av VEU på uppdrag av FN eller OSSE.

De nordiska länderna har samordnat utbildat och utrustat sina fredsbevarande styrkor. De har också skickat gemensamma trupper till de senaste fredsbevarande operationerna. Finland har på grund av sin lagstiftning inte kunnat skicka man till den nordiska bataljonen i Bosnien (Nordbatt2) men däremot nog materiel. Enligt utskottets åsikt bör de nordiska länderna även framdeles göra en viktig insats i det internationella fredsbevarande samarbetet.

Utskottet betonar att den primära avsikten med den internationella krishanteringsberedskapen är att förhindra brott mot gemensamma normer. Tyvärr kan denna effekt inte alltid uppnås, men i en ansvarsfull säkerhetspolitik måste beredskap finnas att dela på bördan under allt mer krävande förhållanden.

Utskottet tar längre fram i betänkandet under rubriken "Deltagande i utvidgad fredsbevarande verksamhet" ställning till en ökad beredskap att delta i humanitära och fredsbevarande operationer.

Politisk-militär säkerhet

Den militära situationen i Europa

De stora omvälvningarna i den europeiska säkerhetspolitiken under de senaste åren ägnas

en hel del uppmärksamhet i redogörelsen. Stormakernas och de säkerhetspolitiska organisationernas status och styrkeförhållanden håller på att förändras. Ryssland har försvagats men vill behålla sin stormaktsställning och därmed sitt inflytande i Europa, medan det inte är helt klart vilka utfästelser beträffande säkerheten i Europa som USA är villigt att hålla.

Sett ur ett snävt militärsäkerhetsperspektiv har Europa förändrats enormt. Polarisering och blockkonstellationer existerar inte längre i Europa, faran för ett storkrig har vikit undan och kapprustningen mellan militärallianserna har upphört. Efter det kalla kriget är det rustningskontroll, nedrustning och samarbete för militär öppenhet som dominerar den militära konstellationen i Europa.

Enligt utskottet är det motiverat att på detta sätt lyfta fram de objektiva förändringarna. Huruvida säkerhetspolitiken förändrats till följd av att det kalla kriget tagit slut eller inte kräver däremot en noggrannare analys. På denna punkt kan vi dra nytta av de omfattande säkerhetspolitiska utredningar som både Sverige och Danmark kommit med under våren 1995. Vid utfrågningen av sakkunniga fäste sig utskottet vid att de tre nordiska länderna i sina utredningar anlägger något olika synpunkter på förändringarna i säkerhetspolitiken och på hur djupgående de är.

Den svenska försvarskommittén företräder den mest konventionella inställningen till säkerheten. Den anser att säkerhetspolitiken inte har förändrats i väsentlig grad, att den militära politiken trots överenskomna regleringar kommer att bibehålla sin grundläggande karaktär och att den Europacentrerade utvecklingen inom säkerhetspolitiken bör mötas med förbehåll. Den danska säkerhets- och nedrustningspolitiska kommittén åter anser i sin utredning att utgångspunkterna för en militär politik till stor del fått ge vika i den situation som Danmark befinner sig i. Krig och våld antar nya former och riktar sig inte mot staten i traditionell mening, säkerheten är splittrad, konflikterna är lokala och kan påverkas genom speciallösningar. En europeisering av säkerhetspolitiken innebär att stabiliteten inom området stärks.

De utgångspunkter som Finlands regeringen tar fasta på i sin redogörelse ligger enligt utskottet någonstans mitt emellan de två ovan relaterade. Ur redogörelsen kan utläsas att också Finlands säkerhetspolitik trots militär alliansfrihet i hög grad blivit Europacentrerad, i synnerhet ut-

rikespolitiken. Regionaliseringen kan leda till att den traditionella militärpolitiken minskar i betydelse, vilket inte minst stabiliseringspolitiken syftar till.

Finlands säkerhetspolitik baserar sig på militär alliansfrihet och ett självständigt försvar. Finland har inte heller något behov av att europeisera sin försvarspolitik.

Nya och allt mer internationella tankegångar också i fråga om försvarspolitik förs fram i avsnittet om krishantering och i förslaget till beredskap för fredsbevarande operationer längre fram. Begreppet politisk-militär säkerhet innefattar inte samarbetsbaserad säkerhet, som är ett resultat av den verksamhet som bedrivs inom internationella organisationer och som från finländsk säkerhetspolitisk synpunkt till alla delar bör understödjas. Utskottet instämmer i att en samarbetsbaserad internationell säkerhetsordning är det bästa alternativet i synnerhet för länder som Finland. För närvarande förefaller samarbetsbaserad säkerhet ha vunnit insteg i Europa, men så har fallet inte alltid varit och är det inte heller nu överallt.

I synnerhet stormakterna förknippar av tradition politisk-militär säkerhet med stark vapenmakt. Den tilltar eller avtar främst beroende på enskilda staters aktiviteter, eftersom dessa inom det internationella samfundet i dag främst är aktörer, i synnerhet inom militärpolitiken. I och med att konflikten mellan de östliga och västliga militärallianserna lösts har enskilda politiskt och militärt starka stater fått en allt större betydelse på senaste tid. Staterna kan dels ty sig till samarbetsinriktad eller konfliktinriktad diplomati, dels utnyttja internationella organisationer för att uppnå sina mål.

I början av detta avsnitt behandlades vissa genom- och övergripande utvecklingstrender under de senaste åren, som i hög grad har ändrat den politisk-militära säkerhetssituationen i Europa och i stor utsträckning också i hela världen. De har fått ännu större betydelse genom att vissa förhandlingar på den politisk-militära säkerhetsområde har krönts med framgång.

Utskottet menar att den politisk-militära säkerheten har ökat såväl i ett globalt som i ett europeiskt perspektiv bl.a. till följd av INF- och START-avtalen, som Förenta staterna och Sovjetunionen förhandlade fram på 1980-talet, och det icke-spridningsavtal som uppnåddes i början av 1970-talet i FN och som permanentats i år. Liknande effekter väntas avtalet om förbud mot kemiska vapen få. Avtalet öppnades i början av

1993 för undertecknande men tills nu har tillräckligt många stater inte ratificerat det för att det skall träda i kraft.

De internationella ansträngningarna att få till stånd ett kärnprovstopp har under de senaste åren framskridit så långt att alla länder som förfogar över kärnvapen med undantag för Kina har meddelat att de upphör med kärnprov. Denna globala fråga fick en europeisk dimension då Frankrike våren 1995 meddelade att det tänker utföra nya provsprängningar, som för närvarande de facto verkställs inom Stilla Havsområdet. Utrikesutskottet finner detta synnerligen beklagligt. Den negativa effekten av provsprängningarna uppvägs inte av att Frankrike meddelat sig vara redo att ansluta sig till avtalet om kärnprovsförbud så snart som provsprängningsserien är slutförd.

Stor betydelse tillmäts också CFE-avtalet om nedskärning av de konventionella väpnade styrkorna som förhandlades fram inom ramen för KSSE på 1990-talet och de kompletterande insatserna för att skapa förtroende och säkerhet. Såväl avtalet som insatserna gäller uttryckligen Europa.

Samma faktorer inverkar på den politisk-militära säkerheten på den samarbetsbaserade säkerheten. Öppenhet och samarbete har stärkt den militära stabiliteten i Europa. Utskottet håller med regeringen om att det i framtiden är speciellt viktigt att utveckla regionala modeller och lösningar för vapenkontroll och att arbeta för ökat förtroendet och ökad säkerheten bl.a. i norra Europa och inom Östersjöområdet.

Frågan om en utvidgning av NATO

I redogörelsen poängteras den Nordatlantiska försvarsorganisationen NATO:s roll som garant för den militära stabiliteten i Europa och som kanal för USA:s militära åtaganden. Regeringen konstaterar att det för stabiliteten i hela Europa, alltså också i norra Europa, är en absolut förutsättning att NATO har oförändrad operativ kapacitet. Utskottet anser att NATO fortfarande spelar en viktig roll och att ambitionen att etablera ett europeiskt försvarssamarbete inte får gå ut över det euro-atlantiska samarbete inom NATO som garanterat stabilitet och balans.

NATO:s roll som en säkerhetsfrämjande faktor i Västeuropa framhävs i den bestämmelse i Maastrichtfördraget där det sägs att unionens politik skall respektera medlemsstaternas för-

pliktelser enligt Nordatlantiska fördraget. På senare tid har NATO börjat knyta förbindelser med stater i Östeuropa och östliga Centraleuropa. Organisationen grundade Nordatlantiska samarbetsrådet NACC som lös koalition mellan sig själv och nämnda stater och har ingått avtal om partnerskap för fred med de flesta europeiska stater som står utanför NATO.

Då utrikesutskottet behandlade fördraget om Finlands EU-medlemskap konstaterade det att NATO söker sig en lämplig roll i en omvärld där det kalla kriget inte längre existerar. Samtidigt som NATO vill främja säkerheten i hela Europa är organisationen fortfarande i första hand en västlig försvarspakt.

Såsom utskottet i sitt ställningstagande för ett år sedan trodde har det uppstått spänningar mellan NATO och Ryssland på grund av att Ryssland anser sig bli säkerhetspolitiskt isolerat om länderna i östliga Centraleuropa eventuellt ansluter sig till NATO. Ryssland motsätter sig att NATO utvidgas eller i varje fall att detta sker snabbt.

Regeringen meddelar att Finland ställer sig avvisande till nya intressesfärer i Europa och ämnar inte i likhet med länderna i Centraleuropa ansöka om medlemskap i NATO. Utskottet omfattar denna ståndpunkt och tillstyrker också uppfattningen att Finland har en fungerande försvarsmodell och en adekvat säkerhet. Om säkerhetskonstellationen i Europa förändras radikalt tar Finland hänsyn till denna utveckling och ser över sin säkerhetssituation och sina säkerhetslösningar.

Utskottet understödjer principen att Finland respekterar alla länders rätt att välja sina egna säkerhetsmodeller och tar därmed inte ställning till varken de baltiska ländernas eller andra länders NATO-medlemskap. Konsekvenserna av de nationella lösningarna för säkerhetsutvecklingen i regionen eller världsdelen måste dock beaktas.

Utskottet stödjer helhjärtat Finlands ambitioner att motarbeta nya politisk-militära gränser i Europa. NATO:s utvidningsplaner har analyserats också ur denna synvinkel.

NATO uppger sig också ha som mål att Europa inte på nytt skall delas i sinsemellan fientliga läger. Däremot har organisationen inte meddelat att den avstår från att ta emot nya medlemmar. NATO:s deklaration att acceptera nya medlemmar är till sin karaktär ett programmatiskt politiskt dokument, där manifestationerna av faktiska intentioner och ambitioner löper parallellt.

Om erfarenheterna av kriget inom forna Jugoslavien

Europa har fått erfarenhet av hur det är att hantera och lösa konflikter efter det kalla kriget inte minst i samband med kriget inom forna Jugoslavien. Det kännetecknande för denna konflikt är dess stora komplexitet, som bland annat berott på att flera aktörer varit inblandade, både de som varit parter i konflikten och de internationella institutioner som försökt bidra till att lösa konflikten.

Parter i denna konflikt, som nu gått in i sitt femte år, är för det första stater som lösgjort sig från forna Jugoslavien, rest-Jugoslavien (Serbien-Montenegro) och dessutom främst Kroatien och Bosnien-Hercegovina. Till en början var också Slovenien part, och därtill har vissa åtgärder vidtagits i Makedonien för den händelse att konflikten sprider sig ända dit. Situationen har i sin helhet ytterligare komplicerats av interna konflikter mellan nationella och etniska grupper (muslimer, serber och kroater) framför allt i Bosnien-Hercegovina, där motsättningarna har avlöst varandra och delvis också brutit ut inom grupperna.

Ett flertal internationella institutioner har försökt bidra till en lösning av konflikten, som Förenta nationerna, Europeiska unionen, KSSE — numera OSSE — samt NATO och VEU. FN:s insats har varit koncentrerad till UNPROFOR-operationen på land, till en början i Kroatien och senare främst i Bosnien-Hercegovina. NATO och i viss utsträckning också VEU har agerat till havs och NATO dessutom i luften.

Vissa centrala makter, framför allt Förenta staterna, Ryssland och de stora staterna i Väst Europa, har agerat bakom kulisserna när det gäller de internationella institutionerna och i viss mån också parterna i konflikten. Deras insats har präglats dels av genuina försök att samarbeta, dels av meningsskiljaktigheter, tidvis mycket skarpa sådana, om hållningen till parterna i konflikten och om önskvärda konfliktlösningsmodeller.

De mest negativa aspekterna av kriget i forna Jugoslavien är utöver de egentliga striderna de övergrepp mellan nationella och etniska grupper (s.k. etniska rensningar) som striderna lett till, övriga krigsförbrytelser och svårigheterna att utreda dem, samt det eskalerande flyktingproblemet inte minst inom forna Jugoslavien, men även utanför. Det som i det internationella samfundets ögon gör kriget i forna Jugoslavien särskilt all-

varligt är att det förekommit övergrepp mot fredsbevararna och att de tagits som gisslan.

Inte bara mångfalden aktörer i konflikten utan också de snabba förändringarna i själva läget och de internationella institutionernas handlingsberedskap har gjort sitt för att komplicera alla försök att få en helhetsuppfattning om kriget i forna Jugoslavien, vilket i sin tur lett till en mer eller mindre improvisatorisk balansgång vad gäller metoderna. Det är främst FN:s säkerhetsråd som spelat en något så när klar roll i konfliktlösningen genom att det gett fullmakterna för olika operationer samt NATO, som med fullmakt från FN svarat för de effektivaste militära operationerna.

Fredsbevarandets doktrin har börjat ifrågasättas efter erfarenheterna av verkliga konflikter, som kriget inom forna Jugoslavien och t.ex. inbördeskriget i Somalia. Både FN och NATO har börjat diskutera en ny begreppsapparat. Exempel på nya begrepp ingår i rapporten "An Agenda for Peace", som FN:s generalsekreterare lät ge ut 1992. Begreppet utvidgat fredsbevarande har dock införts betydligt senare, framför allt i samband med erfarenheterna i Jugoslavien.

Typiskt för *fredsbevarande* i traditionell bemärkelse är att det kräver de inblandade parternas medgivande, att det är neutralt och att maktmedel tillgrips bara i extremt självförsvar. *Utvidgat fredsbevarande* förekommer under förhållanden där det inte är möjligt att utverka alla parter fullständiga medgivande. Också på denna punkt är användningen av maktmedel begränsad enligt situationen, den får bara vara reaktiv och ingå i en mera omfattande humanitär operation eller verkställigheten av ett fredsavtal. *Fredsframtvängande* innebär aktiv användning av maktmedel eller hot med maktmedel i syfte att få hela konflikten under kontroll, kväsa fientligheter och återställa fred.

Försöken att lösa konflikterna inom forna Jugoslavien har krävt fredsbevarande insatser både i traditionell och utvidgad bemärkelse, konfliktförebyggande och tidvis, inte minst under den senaste tiden, åtgärder som närmast kunde karakteriseras som fredsframtvängande. Dessutom har humanitära aktioner pågått hela tiden för att lindra civilbefolkningens nöd.

Ett bevis på hur allvarlig FN:s finansiella kris är, som utskottet återkommer till längre fram, är generalsekreterarens uttalade åsikt att FN måste lägga ner sin fredsbevarande verksamhet inom området oberoende av om ett fredsfördrag för Bosnien-Hercegovina kommer till stånd eller

inte. I stället föreslår han att säkerhetsrådet sanktionerar en operation som skall verkställas av en ad hoc-koalition av medlemsstaterna med vissa regionala organisationers stöd (i praktiken främst NATO). Generalsekreteraren menar att FN kunde fortsätta med sina fredsbevarande insatser i Kroatien och Makedonien. Vissa medlemsstater har ställt sig reserverade till generalsekreterarens förslag. Han tar även själv upp den möjligheten att förfarandet kan urholka FN:s ställning och leda till att fredsbevarande operationer i FN:s namn inleds för att driva stormaktsintressen.

Inom FN har vissa ansatser gjorts för att inledningsvis effektivisera de fredsbevarande operationerna genom beredskapstrupper och snabbinsatstyrkor. Flera stater, framför allt Danmark, Sverige, Holland, Canada, Frankrike och Storbritannien, har vidtagit praktiska åtgärder för att ställa samman nationella styrkor för internationella uppdrag. Likaså har NATO och VEU drivit på en multilateralisering av de fredsbevarande operationerna genom beredskapstrupper som ställs till internationellt förfogande.

För närvarande har FN siktet inställt på att utveckla organisationens s.k. stand by-funktion i riktning mot en internationell brigad som skall sammanställas enligt operation och som är avsedd för fredsbevarande, inte fredsframtvängande operationer. Meningen är att den skall sättas in bara i början av en operation och att den sedan skall ersättas med fredsbevarande trupper som sammanställs på normalt vis.

Erfarenheterna av kriget i forna Jugoslavien har fått FN att överväga om fredsframtvängande alls lämpar sig för organisationen. Vid sidan av fredsbevarande aktioner men ändå helt fristående från dem förekommer numera av bl.a. ekonomiska orsaker allt oftare operationer som inbegriper användning av maktmedel. De bygger på politiska beslut av FN:s säkerhetsråd och verkställs med hjälp av multinationella trupper, eventuellt under ledning av en enda stark nation.

Utveckling av säkerhetsbegreppet

Säkerheten i ett globalt perspektiv

Enligt utskottets uppfattning har begreppen säkerhet i vid bemärkelse och samarbetsbaserad säkerhet av hävd spelat en stor roll i Förenta nationernas verksamhet för att uppnå globala mål i enlighet med organisationens stadga, alltså

också för att främja säkerheten i ett globalt perspektiv. I och med att det globala perspektivet i stor utsträckning saknas i redogörelsen är den i alltför hög grad koncentrerad på Europa.

Speciellt inom FN har det internationella samarbetet utvecklats inom området säkerhet överlag och därtill inom säkerhetens mera traditionella delområden, till exempel nedrustning, fredsbevarande, hantering av regionala konflikter och bekämpning av rasdiskriminering, och dess nyare delområden, som speciellt anknyter till säkerhet i vid bemärkelse, till exempel mänskliga rättigheter, flyktingfrågor, miljöproblem, biståndssamarbete och demografiska problem.

I ett globalt perspektiv har FN:s insatser i olika slag av fredsbevarande aktioner och konflikthanteringsoperationer under de senaste åren varit särskilt framträdande och spelat en central roll både i Europa och inom andra områden. Detta har avsevärt förvärrat FN:s finansiella kris, som började se verkligt allvarlig ut redan på 1980-talet.

Enligt fortsättningen på rapporten "Agenda for Peace", som FN:s generalsekreterare gav ut i början av året, har kostnaderna för FN:s olika fredsuppehållande operationer gått upp från 230 miljoner dollar 1988 till 3 600 miljoner dollar 1994. Antalet medverkande i dessa operationer har ökat från 11 000 personer 1988 till över 70 000 personer 1994. Utskottet uttrycker sin oro över att FN inte har kunnat avdela tillräckligt med resurser för utveckling av organisationens övriga verksamhet nu när de militära aktiviteterna har ökat.

Den finansiella krisen inskränker FN:s möjligheter till en effektiv insats inom konfliktområden. De finansiella problemen har lett till att de utestående fordringarna i länder som ställt fram trupper har ökat mycket kraftigt och till att det finansiella ansvaret eventuellt helt kommer att flyttas över på dem. Vad gäller den fredsbevarande verksamheten är FN:s största gäldenärer För- enta staterna, Ryssland och Ukraina. EU-stater- na understryker att alla finansiella bidrag skall betalas i tid, till fullt belopp och utan förbehåll.

Med hänsyn till detta anser utskottet att regeringen i sin redogörelse för fram en alltför optimistisk uppfattning om att FN skulle spela en starkare roll än förut.

Säkerheten i Europa

Säkerheten i Europa har utvecklats mycket dynamiskt under de senaste åren. Warszawapak-

ten har upplösts, stater har slagits samman eller splittrats, intressen i anknytning till exempelvis fredsfördrag och utrikespolitiska linjedragningar från andra världskrigets och det kalla krigets dagar har avvecklats, stater har omgrupperat sig inom ekonomiska organisationer och samman- slutningar, och samverkan mellan säkerhets- främjande internationella institutioner har utvecklats.

Enligt utskottets mening ger redogörelsen uttryck för en mycket statisk uppfattning om säkerheten i Europa. Orsaken är den att redogörelsen i hög grad koncentrerar sig på institutionella aspekter. Enligt de bedömningar som utskottet tagit del av sägs regeringens säkerhetspolitiska redogörelse vara genomsyrad av bl.a. en samarbets- och institutionsoptimism.

I KSSE:s Helsingforsdokument 1992 görs en principiellt viktig markering beträffande relationerna mellan de institutioner som svarar för säkerheten i Europa och som inverkar på den. I detta dokument framhålls att en hållbar och fredlig ordning bygger på institutioner som stärker varandra och som har var sitt aktions- och ansvarsområde.

Europas "nya säkerhetsarkitektur" efter det kalla kriget bygger på de viktigaste existerande internationella institutionerna och organisationerna, som organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE, f.d. KSSE), Västeuropeiska unionen (VEU), NATO, EU, Europarådet (ER) och de nya organisationerna Oberoende staternas samväld (OSS) och bl.a. Östersjörådet och det euroarktiska Barentsrådet. I detta sammanhang tas framför allt OSSE och VEU upp.

OSSE är ett regionalt organ enligt kapitel VIII i FN-stadgan. Den har bibehållit sin status som mellanstatlig värdagemenskap som slår fast beteckningen för staternas ömsesidiga relationer och deras interna relationer. En stor fördel med OSSE är att den är mycket flexibel och kan samarbeta med såväl ER, EU, VEU, NATO som FN. En eventuell utvidgning av andra europeiska institutioner skulle inte ha någon inverkan på principerna för relationerna mellan dem och OSSE.

Utskottet har i flera sammanhang framhållit att OSSE är den enda ordning som alla stater med ansvar för säkerheten i Europa har del i. Å andra sidan ser utskottet det som ett problem att de säkerhetspolitiska strukturerna i Europa har överlappande åtaganden och ambitioner. Enligt utskottets mening bör den säkerhetspolitiska arkitekturen i väsentliga delar bygga på OSSE-principerna och på organisationens strukturer

och institutioner. Utskottet omfattar uppfattningen att Finland bör stödja alla insatser för att förstärka OSSE:s auktoritet och funktion. Detta syfte främjas av att OSSE på senare tid erbjudits en möjlighet att medverka i fredsbevarande uppdrag.

I och med att NATO grundades förlorade Västeuropeiska unionen (VEU) sin ursprungliga betydelse som försvarsunion och stod länge i skuggan av NATO. Men på 1990-talet började VEU öka i betydelse tack vare Maastrichtfördraget. VEU spelar en alldeles särskild roll för medlemmarna i Europeiska unionen. VEU beskrivs som en integrerad del av Europeiska unionens utveckling och VEU anmodar de EU-medlemmar som ännu inte medverkar i unionen att gå med som medlemmar eller observatörer. Det är fråga om en kallelse från VEU, inte någon EU-förpliktelse. Finland gick med som observatör i VEU i början av 1995.

I artikel J.4.2 i Maastrichtfördraget anmodar unionen VEU att "utarbeta och genomföra de beslut och åtgärder av unionen som berör försvaret". Enligt artikel J.4.1 skall "den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ... omfatta alla frågor som gäller unionens säkerhet, inklusive utformningen på sikt av en gemensam försvarspolitik som med tiden skulle kunna leda till ett gemensamt försvar".

I Maastrichtfördragets anda beslutade VEU i juni 1992 förstärka sin operativa kapacitet inom krishantering. Detta avsåg Petersberg-förklaringen som behandlats ovan.

Redogörelsen utgår från att EU inte kommer att etablera ett eget gemensamt försvar, fristående från NATO, eftersom de NATO-länder som är medlemmar i EU bygger sitt försvar på NATO. Utskottet omfattar regeringens bedömning att EU:s regeringskonferens 1996 knappast kommer att fatta beslut som i väsentlig grad skulle fördjupa det förpliktande försvarssamarbetet.

Finlands säkerhet

Försvarsutskottet har i enlighet med sitt uppdrag avgett utlåtande till utrikesutskottet. Det understryker bland annat betydelsen av Finlands nationella försvarsförmåga. Utrikesutskottet omfattar försvarsutskottets ståndpunkt att Finlands förmåga att svara för sin territoriella säkerhet och integritet i situationen efter det kalla kriget är lika viktigt som tidigare. I likhet med försvarsutskottet omfattar utrikesutskottet den bedömningen att Finland under rådande förän-

derliga förhållanden bäst främjar stabiliteten i Nordeuropa genom att ställa sig utanför militära allianser och upprätthålla ett trovärdigt och självständigt försvar.

Utrikesutskottet konstaterar att Finland nu när polariseringen i Europa hör till det förgångna säkerhetspolitiskt inte längre ligger mellan öst och väst i samma utsträckning som tidigare. Finlands medlemskap i EU har samtidigt stärkt landets säkerhet. Finland medverkar till en samarbetsbaserad säkerhet i närområdena, i vidare mening i hela Europa men också globalt.

Utrikesutskottet anser att Finlands centrala mål i situationen efter det kalla kriget är att upprätthålla och stärka den stabilitet som länge har rått i Nordeuropa. Finlands säkerhetspolitiska ambition är att bevara självständigheten, värna de grundläggande värderingarna i samhället och garantera Finlands politiska och ekonomiska funktionskapacitet. Utskottet påpekar att redogörelsen inte behandlar försörjningsberedskapen, som är en bit av säkerheten. Utskottet ser det som en brist, eftersom inte bara militära kriser utan också miljökriser i dagens läge kan leda till allvarliga rubbningar i försörjningsberedskapen.

Utrikesutskottet menar att Finlands säkerhetspolitik vid sidan av politiska och militära ambitioner inbegriper åtgärder för att värna demokrati och rättsstatsprinciper, skydd av mänskliga rättigheter och minoriteter, social rättvisa, en ekonomisk utveckling och för att bedriva en ansvarsfull miljöpolitik genom internationellt samarbete.

Enligt utskottet är det värdefullt med tanke på Finlands säkerhet att vi för första gången under historisk tid är granne med ett Ryssland som gått in för att etablera ett demokratiskt skick och att Finlands östra gräns samtidigt har blivit Rysslands och Europeiska unionens gemensamma gräns. Samtidigt måste vi räkna med att den demokratiska utvecklingen i Ryssland kan råka i kris med konsekvenser för Rysslands internationella agerande. Som medlem i OSSE har Ryssland förbundit sig att iaktta samma ansvarsfullhet både inom och utom landet som de övriga medlemsländerna.

Utrikesutskottet menar att Finland bör stödja de baltiska länderna i deras strävan mot integration i europeiska strukturer, framför allt Europeiska unionen.

EU-medlemskapet och Finlands säkerhet

Utskottet anser att Finlands medlemskap i

Europeiska unionen klargör och förstärker vår position. EU utgör kärnan av de europeiska demokratierna och spelar därmed en central roll i stabiliseringspolitiken. Unionen eftersträvar också en starkare roll inom konflikthantering. Finlands observatörsstatus i VEU ger medger att vi deltar i utvecklingen av krishantering inom VEU.

Finland har gått med i Europeiska unionen som ett i militärt hänseende alliansfritt land med ett eget självständigt försvar. Utifrån detta kan Finland bidra konstruktivt till att utveckla unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Utskottet menar att den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken bör vidareutvecklas i samarbete mellan regeringarna. Avgörandena bör stärka solidariteten mellan medlemsländerna i unionen och unionens kapacitet att arbeta för gemensamt fastslagna värderingarna i OSSE:s Helsingfors- och Parisdokument, som alla europeiska stater har godkänt. En gemensam utrikes- och säkerhetspolitik får inte leda till sådana bindande åtaganden som står i strid med den militära alliansfriheten och Finlands rätt att självständigt besluta om sitt engagemang i krishanteringsuppdrag.

Medverkan i en utvidgad fredsbevarande verksamhet

Utrikesutskottet omfattar uppfattningen i redogörelsen att Finland utifrån erfarenheterna från FN:s fredsbevarande verksamhet har goda förutsättningar att delta i ett utvidgat samarbete för krishantering. Utskottet understryker att Finlands medverkan i krishantering bör granskas utifrån de krav den nuvarande situationen i det internationella samfundet ställer. En utveckling av beredskapen för fredsbevarande verksamhet, som utskottet nedan förordar, avser sålunda inte att förutse lösningar och val som senare kan bli aktuella som resultat av t.ex. Europeiska unionens regeringskonferens.

Utskottet framhåller att Finland i olika sammanhang har stött FN:s beslut om operationer med mandat också för eventuell användning av andra maktmedel än vad som varit tillåtna i traditionella fredsbevarande operationer med alla parter medgivande bl.a. för att skydda civilbefolkningen och humanitära insatser som riktats till den. Utskottet anser att Finland till denna del redan besvarat jakande frågan om det inter-

nationella samfundet har befogenheter för sådana operationer, även om vår egen lagstiftning inte alltid möjliggjort vår medverkan i dem.

Utskottet konstaterar att ställningstagandena till varför FN ansett sig behöva verkställa sådana operationer inte har ifrågasatts i Finland. Det menar därför att Finlands lagstiftning för konsekvensens skulle också bör medge att Finland som medlem av det internationella samfundet och inom ramen för sina resurser deltar i aktioner för att förstärka den gemensamma säkerheten.

Utskottet påpekar att det finns situationer där militärt icke allierade länders medverkan i operationerna gör att de har större möjligheter att lyckas eller är en direkt förutsättning för att inleda uppdrag. Det är inte motiverat att Finland med hänvisning till hindren i sin lagstiftning från-säger sig sitt ansvar och överför det på andra liknande länder.

Utskottet anser att en utveckling av beredskapen för humanitära skyddsuppdrag stödjer målen för Finlands säkerhetspolitik och våra internationella förpliktelser som medlem av FN och OSSE.

Finland bör i alla situationer självt besluta om sin medverkan i utvidgade fredsbevarande uppdrag. Detta bör bedömas med särskild hänsyn till om det aktuella krishanteringsuppdraget kan leda till fredsframtvängande insatser eller bruk av militära maktmedel mot andra stater eller parterna i konflikten för att få till stånd en politisk lösning. För Finlands del kan uppdrag som innebär att fredsbevarande trupper blir part i en konflikt inte komma i fråga. Fredsframtvängande är av sådan karaktär och så krävande att det endast lämpar sig för stormakter och militära allianser.

Enligt utskottet bör hela riksdagen vara med om beslutet. Därför föreslår utskottet för övervägande t.ex. en sådan ändring av beslutsgången för fredsbevarande uppdrag att statsrådet föredrar ärendet för republikens president, som fattar beslut i form av en förordning. Förordningen tillställs sedan riksdagen för granskning och slutligt beslut, varefter riksdagen antingen kan upphäva beslutet eller besluta att det gäller utan ändringar. Som andra alternativ föreslår utskottet att statsrådet före det slutliga beslutet avger en redogörelse till riksdagen, som i det sammanhanget formulerar sin ståndpunkt till medverkan i den fredsbevarande verksamheten.

Utrikesutskottet påtalar den begreppsmässiga förvirringen i samband med diskussionen om fredsbevarande verksamhet. Det påpekar att begreppet krishantering täcker såväl olika for-

mer av fredsbevarande som fredsframtvängande. Begreppet är därmed ingalunda en motsats till den s.k. traditionella fredsbevarande verksamheten.

Fredsframtvängande innebär ett aktivt bruk av eller hot med militära maktmedel för att lösa en kris. Den fredsbevarande verksamheten kan inte ens i en utvidgad form innebära en aktiv strävan att använda militära maktmedel.

Användning av vapen i fredsbevarande verksamhet innebär alltid en reaktion på ett konkret hot mot de fredsbevarande truppernas egen säkerhet eller försök att med våld förhindra dem att utföra sitt uppdrag att t.ex. skydda civilbefolkningen eller trygga det humanitära biståndet. Karakteristiskt för fredsbevarande verksamhet är vidare att alltid när det är möjligt undvika att ta till vapenmakt eller att försöka nå politiska lösningar med vapenmakt.

Utskottet utgår från att Finlands krishanteringsberedskap utvecklas som ett led i Finlands egen försvarsberedskap och försvarsförmåga. En möjlighet är, såsom nämns i redogörelsen, att försvarsmakten inom ramen för sina anslag utbildar och utrustar en beredskapsbataljon som efter två—tre år skulle kunna sättas in på humanitära och fredsbevarande uppdrag inom ramen för FN och OSSE.

Enligt redogörelsen skall utbildningen av beredskapstruppen ske i samband med värnpliktsutbildningen, varvid de som tillhör truppen i motsats till dagens fredsbevarare känner varandra på förhand och har fått utbildning i att samarbeta. Då kan uppdragen inledas betydligt snabbare än tidigare. Utbildningen är frivillig.

De som har fått utbildning placeras i reserven i samma jägarbrigad, vilket medger att många olika uppgifter flexibelt kan slås ihop på lämpligt sätt. För krishanteringsuppdrag kunde därmed tas ut reservister som fått lämplig utbildning och som ingått en tjänstgöringsförbindelse. Värnpliktiga skickas inte utanför Finlands gränser, med undantag för eventuella övningar. Utskottet anser att utbildningen bör vara så organiserad att uppdragen kan inledas snabbare och att beredskapen för ett flexibelt samarbete mellan enheter från olika nordiska länder är garanterad.

Utrikesutskottet omfattar inte försvarsutskottets uppfattning att den i redogörelsen föreslagna beredskapsstyrkan skulle inverka negativt på Finlands utsikter att delta i traditionell fredsbevarande verksamhet i framtiden. Utskottet påpekar att det vid behov naturligtvis också finns annan lämplig personal och reservister för tradi-

tionella fredsbevarande uppdrag. I den utvidgade fredsbevarande verksamheten ingår inte uppdrag som t.ex. luftstridskrafternas jaktplan får sättas in på.

Hur den fredsbevarande verksamheten och utbildningen skall effektiviseras och fördjupas inom ramen för de begränsade resurserna är en fråga om ändamålsenlighet, som det vore skäl att slutligt ta ställning till i samband med ändringen av lagen om fredsbevarande verksamhet. Därför förutsätter utrikesutskottet att regeringen vid beredningen av en ändring av lagen om fredsbevarande verksamhet utreder hur väl de alternativa organisationsmodeller som krävs för en beredskapsstyrka av föreslagen typ, utveckling av den nuvarande utbildningen för fredsbevarande verksamhet och beredskap för utvidgad fredsbevarande verksamhet lämpar sig för fullgörande av de uppgifter som lagen stadgar.

Utskottet understryker civilpersonalens insats och menar att den bör prioriteras i den humanitära verksamheten. I de flesta operationer finns det civilpersonal vid sidan av militära enheter. Civilpersonalen medverkar till att upprätthålla en civil förvaltning, polisiära funktioner, hälsovård eller biståndsverksamhet i krisområden. Också den utvidgade fredsbevarande verksamheten avser att garantera att dessa funktioner får fortsätta med minsta möjliga störningar.

Humanitära och civila insatser spelar en allt större roll i den fredsbevarande verksamheten. Det är fråga om evakuerings- och räddningsuppdrag, bistånd, stödande av samhällsstrukturer och förvaltning samt uppföljning av de mänskliga rättigheterna. Till exempel i FN:s fredsbevarande operationer består cirka en fjärdedel av personalen av civila, som arbetar för att upprätthålla en civil förvaltning, polisiära funktioner samt hälsovård och biståndsverksamhet i krisområdena. Behovet av civila färdigheter accentueras ytterligare i samband med insatser för att förebygga kriser.

Utöver en högre militär krishanteringsberedskap behöver Finland ökad beredskap för civilt bistånd för humanitära operationer med anledning av katastrofer, både sådana som orsakats av naturkrafter och sådana som uppstått genom mänsklig verksamhet. Det behövs bättre beredskap för både personal- och varubiståndet. För det första förutsätter detta att vi utbildar och utrustar en beredskapsgrupp bestående av civilpersonal. För det andra behövs det beredskapsupplag, som på förhand samlar varubistånd som skall sändas till krisområden. Utskottet finner

det synnerligen lämpligt att ett militärt alliansfritt land medverkar genom att ställa fram civil personal.

Vad gäller finansieringen av beredskapen för utvidgade fredsbevarande operationer anser utskottet att den absolut bör ske inom ramen för de nuvarande försvarsanslagen och utgiftsramarna.

Efter att ha behandlat ärendet föreslår utrikesutskottet vördsamt

att Riksdagen skall sända detta betänkande till regeringen för kännedom.

Helsingfors den 19 oktober 1995

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Paasio, vice ordföranden Biaudet, medlemmarna Hassi, Hurskainen, Isohookana-Asunmaa, Juhantalo, Kanerva, Kekkonen,

Korkeaola, O. Ojala, Tuomioja, Wahlström och Zyskowitz samt suppleanterna Kallis (delvis), Paasilinna, Saari (delvis), Sasi (delvis) och Tiuri (delvis).

RESERVATION

Vi föreslår att betänkandet skall godkännas i den form som utskottet föreslår, men att det sista kapitlet "Deltagande i en utvidgad fredsbevarande verksamhet" utformas på följande sätt:

Nationellt samförstånd som utgångspunkt

Finland bygger sin säkerhetspolitik på militär alliansfrihet och ett självständigt och trovärdigt försvar. I vår försvarsmodell ingår allmän värnplikt och att medborgarna har en stor försvarsvilja. Enligt regeringsformen och värnpliktslagen är försvaret avsett enbart för att försvara vårt eget land. De säkerhetspolitiska omvälvningarna i Europa har inte ändrat på denna utgångspunkt, som har åtnjutit ett brett internationellt förtroende.

Säkerhetspolitiken har av tradition byggt på ett stort politiskt samförstånd i vårt land. Också i framtiden är det viktigt att ha nationellt samförstånd som rättesnöre i vår säkerhetspolitik.

Finländska fredsbevarande styrkor efterfrågade

Finland har lång erfarenhet av fredsbevarande insatser och har rönt stor uppskattning för detta. Vi upprätthåller en färdig insatsberedskap. De fredsbevarande styrkorna sätts upp när Finland fattar ett självständigt beslut att medverka i traditionella fredsbevarande operationer på begäran av FN eller OSSE. Det har visat sig vara ett välfungerande system och av allt att döma kommer Finland också i framtiden att kunna medverka i en lång rad traditionella fredsbevarande insatser i den mån som resurserna tillåter. Traditionella fredsbevarande operationer behövs också vid den typ av konflikter som vi har i dag och senast när parterna har lyckats ingå avtal och efterlevnaden av avtalet skall övervakas.

VEU:s framtida roll fortfarande en öppen fråga

Finland har observatörsstatus i VEU och är i denna egenskap med och vidareutvecklar organisationens fredsbevarande insatser och krishante-

ringsberedskap. På vilket sätt VEU i framtiden skall medverka vid fredsbevarande operationer är än så länge en öppen fråga. Finland kan bestämma om sitt deltagande i VEU:s fredsbevarande verksamhet först när det står klart vilken roll VEU kommer att ha, dvs. tidigast efter regeringskonferensen 1996.

Krishanteringsstyrkornas roll oklar

Regeringen föreslår i redogörelsen att Finland skall inrätta krishanteringsstyrkor i anknytning till försvaret. Vi anser att de argument för krishanteringsstyrkor som regeringen anför i sin redogörelse är bristfälliga. Ordet kris och inte minst krishantering är begreppsmässigt mycket vaga. Framför allt i de militära alliansernas begreppsapparat avses med krishantering en uppsjö av politiska och militära insatser för att tona ner kriser.

Enligt redogörelsen behövs en ny typ av snabbinsatsstyrkor för s.k. utvidgad fredsbevarande verksamhet. Också uttrycket utvidgad fredsbevarande verksamhet är diffust och har ännu inte fått någon vedertagen betydelse. Enligt en utredning av en arbetsgrupp vid försvarsministeriet kan en operation inom ramen för utvidgad fredsbevarande verksamhet utvecklas till militärt våld.

Regeringen föreslår en krishanteringsstyrka utan att säga vad den skall användas till. Vi måste definiera vår egen roll i den framtida fredsbevarande verksamheten efter noggrant övervägande av vilka uppdrag som lämpar sig för vårt land och vad vi över huvud taget vill delta i.

I vår egenskap av medlemmar i FN och EU har vi gett vårt stöd till stormakternas fredsframtvingande operationer. Också utskottet påpekar detta i betänkandet. Men ingenstans har vi ansett att Finland som ett alliansfritt land bör vara med och genomföra operationerna. Ingen har heller utgått från att vi gör det.

Försvarsutskottet anser att snabbinsatsstyrkor skulle förstöra Finlands möjligheter att i framtiden medverka i traditionell fredsbevarande verksamhet. Ett och samma land kan inte bibehålla sin trovärdighet, om det medverkar i både traditionell och s.k. utvidgad fredsbevarande verksamhet — för att inte tala om fredsframtvingande operationer. Krishantering och fredsbevarande insatser måste såsom försvarsutskottet framhåller i sitt utlåtande differentieras både tidsmässigt och geografisk. Om det finns både stridstrupper och fredsbevarande enheter som

opererar under samma flagg inom ett krisområde, är det lätt hänt att de fredsbevarande trupperna utsätts för hämndaktioner från stridstruppernas sida.

Krishantering på bekostnad av det nationella försvaret

Snabbinsatsstyrkor i anknytning till den nationella försvarsorganisationen lämpar sig inte i ett land som har allmän värnplikt. Vi anser det vara fel utgångspunkt att kombinera en utveckling av försvaret med effektiviserad fredsbevarande verksamhet. En krishanteringstrupp inom försvaret i den bemärkelse som regeringen föreslår i redogörelsen och utskottet i sitt betänkande kommer i praktiken att betyda att resurserna för det nationella försvaret skärs ner avsevärt.

Det kostar enligt beräkningar ungefär 310 miljoner mark att inrätta en snabbinsatsstyrka, medan de årliga underhållskostnaderna uppgår till ungefär 420 miljoner mark. I kostnaderna ingår inte utgifter för materiel tillhörig försvaret som kommer att tas i anspråk. Enligt de färskaste utredningarna kommer kostnaderna för utrustning att uppgå till 250—300 miljoner mark. Därtill kommer en årlig utgift på 20—30 miljoner mark för utbildning och arvoden under beredskapstiden. När en styrka skickas till utlandet kostar den enligt denna beräkning 420 miljoner mark om året.

För jämförelsens skull kan påpekas att den finländska fredsbevarande bataljonen (FIN-BATT) i södra Libanon kommer att kosta ungefär 107 miljoner mark 1996.

Om Finland verkligen har ekonomiska möjligheter att satsa på fredsbevarande operationer ens tillnärmelsevis så mycket som regeringen räknar med, kunde resurserna riktas in på utbildning, utrustning och bättre löner för de nuvarande fredsbevarande styrkorna. I så fall skulle kostnaderna för styrkorna fördelas dels mellan Finland och FN (OSSE), dels mellan utrikesministeriet och försvarsministeriet. Därigenom drabbar kostnaderna inte ensidigt försvarsbudgeten såsom kostnaderna för krishanteringstrupper skulle göra enligt den modell regeringen föreslår i redogörelsen.

Finland använder inte militära maktmedel mot parter i en konflikt

Både redogörelsen och betänkandet utgår från att Finland inte medverkar i operationer som

kräver militära maktmedel mot andra stater eller parter i en konflikt. Om vi utgår från denna princip kan traditionella fredsbevarande styrkor sättas in vid operationerna.

De fredsbevarande insatserna ställer allt högre krav.

Vi kan dock klara av den utmaningen genom att ge vår fredsbevarande styrka som består av reservister bättre villkor, bland annat bättre utbildning och mera sofistikerad utrustning. Gällande lagstiftning medger de fredsbevarande styrkorna rätt till självförsvar. Om befogenheterna är bristfälliga på den punkten måste lagstiftningen preciseras.

Helsingfors den 19 oktober 1995

Tytti Isohookana-Asunmaa
Juha Korkeaoja

Bjarne Kallis

På grundval av det ovan refererade och med hänvisning till motiveringen i försvarsutskottets utlåtande till utrikesutskottet föreslår vi att riksdagen skall godkänna följande uttalande:

Utskottet förutsätter att regeringen avhåller sig från att lämna en sådan ändring av lagen om fredsbevarande verksamhet till riksdagen som innebär att finländska trupper får rätt att använda militära maktmedel annat än i självförsvar.

Kauko Juhantalo
Aapo Saari

FÖRSVARSPOLITIKEN*Bilaga***Utlåtande 2/1995 rd****Statsrådets redogörelse 1/1995 rd***Till Utrikesutskottet*

Riksdagen remitterade den 6 juni 1995 statsrådets redogörelse till riksdagen för Finlands säkerhetspolitiska riktlinjer "Säkerheten för en föränderlig värld" (SRR 1/1995 rd) till utrikesutskottet för beredning och bestämde samtidigt att försvarsutskottet skall avge utlåtande till utrikesutskottet beträffande försvarspolitik.

Med anledning av ärendet har utskottet hört ministern Anneli Taina, kanslichefen Pertti Nykänen, generalmajoren Ilkka Hollo, översten Kari Höglund, konsultative tjänstemannen Pauli Järvenpää och konsultative tjänstemannen Jyrki Iivonen vid försvarsministeriet, ministern Tarja Halonen, understatssekreteraren Jaakko Blomberg, avdelningschefen Jaakko Laajava, byråchefen Ilkka Heiskanen och specialforskaren Kari Möttölä vid utrikesministeriet, överdirektören Risto Veijalainen, räddningsöverdirektören Pentti Partanen, polischefen Reijo Naulapää och biträdande avdelningschefen Pekka Laitala vid inrikesministeriet, generallöjtnanten Jussi Hautamäki vid huvudstab, chefen för politiska avdelningen inom Västeuropeiska unionen (VEU) Jean Félix-Paganon, ordföranden Vesa Yrjölä och översten i a. Pentti Laamanen vid Sinibarettiliitto, vice ordföranden Helena Kekkonen vid Institutet för fredsfostran, docenten Pertti Multanen vid U-landsinstitutet, vicehäradsöverintendenten Kirsi Tarvainen vid Pakolaisneuvonta ry, generalsekreteraren Malla Kantola vid Förbundet de Hundras Kommitté i Finland r.f., ordföranden Pekka Koskinen vid Fredskämparna i Finland r.f., ordföranden Kalevi Suomela vid Finlands Fredsförbund r.f., vice ordföranden Anna Tuominen vid Vapenvägrarförbundet, vice ordföranden Risto Isomäki vid Servicecentrum för Biståndssamarbete samt Miljö och Utveckling r.f., forskaren Pekka Visuri, sociologie magistern Lars-Olof Fredriksson, specialforskaren Pertti Joenniemi, specialforskaren Olli-Pekka Jalonen, ordföranden för planeringskommissionen för försvarets information (PFI) Jorma Hentilä och chefredaktören Jarmo Virmavirta.

Statsrådets redogörelse behandlar den euro-

peiska säkerhetsmekanism som håller på att byggas upp och EU-medlemskapets säkerhetspolitiska betydelse för Finland. I avsnittet om den politisk-militära säkerheten framhåller regeringen särskilt vikten av att Finland har beredskap att försvara sig.

Försvarsutskottet fokuserar sitt utlåtande främst på konflikthantering, ett tema som också ägnas stor uppmärksamhet i redogörelsen. Enligt redogörelsen är bättre beredskap för krishantering det primära åtagandet inom unionens försvarsdimension under den närmaste framtiden. Följaktligen bör en utbyggnad av försvarsdimensionen inte behandlas som ett separat tema i detta utlåtande. Regeringen har för avsikt att inbegripa en försvarspolitisk dimension i Finlands deltagande i den internationella krishanteringen.

Betydelsen av Finlands försvarsförmåga

Regeringen framhåller att Finland iakttar en militär alliansfrihet medan omvälvningarna i Europa fortsätter. Finland har skapat en trovärdig och självständig försvarsberedskap som åtnjuter internationellt förtroende. Finlands egna försvarslösningar stärker stabiliteten i världen, menar regeringen.

Finland har inte behövt se över sitt försvar på grund av förändringarna i den militära situationen i Europa. Finland har valt en lösning med territoriellt försvar som omfattar hela riket och bygger på en stor reservistarmé som uppehålls genom den allmänna värnplikten.

Redogörelsen beskriver hur militär samverkan har utvecklats inom ramen för OSSE. Enligt OSSE:s uppförandekod från 1994 och artikel 51 i FN:s stadga har staterna rätt att vara med i eller ställa sig utanför försvarssallianser. De har också rätt till neutralitet.

Regeringen utgår från att unionen inom en överskådlig framtid inte kommer att upprätta

något eget gemensamt försvar fristående från NATO, eftersom de NATO-länder som är med i EU bygger sitt försvar på just NATO. Regeringen framhåller att EU i vilket fall som helst förr eller senare står inför ett vägval i säkerhets- och försvarspolitiken och måste välja mellan ett gemensamt försvar fristående från NATO eller samverkan med NATO. I Maastrichtfördraget sågs att unionen på sikt kan utforma en gemensam försvarspolitik med ett gemensamt försvar. Regeringen antar att regeringskonferensen 1996 inte kommer att lösa frågan om ett gemensamt försvar.

Regeringen uppger att Finland motsätter sig nya intressesfärer i Europa och inte har för avsikt att i likhet med länderna i Centraleuropa ansöka om medlemskap i NATO. Regeringen anser att EU-medlemskapet bidrar till att avvärja militära hot mot Finland och förebygga politisk påtryckning.

Från fredsbevarande verksamhet till krishantering

Principerna för fredsbevarande verksamhet har vuxit fram genom praktisk improvisation. Fredsbevarande verksamhet nämns över huvud taget inte i FN:s stadga utan har utformats under decenniernas gång och fått en vedertagen form. Generalsekreterarens fredsagenda har lett till att FN i praktiken har två alternativa typer av verksamhet, fredsbevarande och fredsframtvängande verksamhet.

1 Fredsbevarande verksamhet

I sina fredsbevarande operationer brukar FN anlita dels militära observatörer, dels övervakningstrupper. Vid fredsbevarande operationer i en konflikt direkt medverka till en operation, medan de fredsbevarande styrkorna är neutrala visavi parterna i konflikten. Rätten att sätta in militära maktmedel har reducerats till ett minimum. Trupperna har fått använda vapen bara i självförsvar. Ända sedan 1973 har denna punkt om truppernas operativa befogenheter tolkats på det sättet att också väpnade insatser för att genomföra en operation ingår i begreppet självförsvar. I praktiken har FN dock inte särskilt ofta velat gripa till denna typ av vidgat självförsvar med hänvisning till att fredsbevarande insatser kräver samverkan från parterna i en konflikt.

Traditionella fredsbevarande insatser har inneburit att militära trupper och militära observatörer övervakar vapenvila eller eldupphör mellan parterna i en konflikt, skyddar civilbefolkningen samt upprätthåller eller bidrar till att återställa samhällsstrukturen i krisdrabbade områden. Andra exempel på traditionella fredsbevarande åtaganden är övervakning av val, polisuppgifter, vissa humanitära insatser och liknande. I sådana fall har de stridande parterna gett sitt medgivande till de fredsbevarande åtgärderna.

Finland deltar i fredsbevarande verksamhet utifrån en särskild lag. Varje gång måste beslut fattas särskilt om landets deltagande. Vår nuvarande fredsbevarande verksamhet är operativt underställd FN (eller OSSE), men sorterar i övrigt under försvarsministeriet. Soldaterna i de finländska fredsbevarande styrkorna är anställda av finska staten, som i detta fall representeras av försvarsministeriet. Det bör dock noteras att organisationen för de fredsbevarande insatserna inte ingår i försvarsmakten och inte räknas till Finlands eget försvar. Största delen av utgifterna för den fredsbevarande verksamheten finansieras genom budgeten för utrikesministeriet. Kostnaderna för operationerna har delats kollektivt, och FN är en betydande medfinansör vid åtgärder med FN-mandat.

Sedan 1956 har drygt 31 000 finländare deltagit i fredsbevarande uppdrag. Den högsta militära ledningen i Finland ansåg fortfarande för några år sedan att den traditionella fredsbevarande verksamheten lämpar sig mycket väl för små stater. Små stater är sällan involverade i politiska förvecklingar eller har ambitioner som försvårar insatserna. Soldater från små länder brukar inte heller väcka onödigt stora förväntningar. Svagheter kan ofta vändas i styrka i dessa sammanhang, framhöll den militära ledningen då.

2 Fredsframtvängande verksamhet

Under Koreakriget 1950 och konflikten vid Persiska viken 1990 bemyndigade FN:s säkerhetsråd medlemsstaterna att använda alla nödvändiga medel — också militära maktmedel — för att genomföra rådets beslut. Kapitel VII i FN:s stadga har relativt detaljerade bestämmelser om fredsframtvängande operationer. Enligt artikel 53 kan säkerhetsrådet använda regionala organisationer för tvångsåtgärder.

Vid militära fredsframtvängande operationer ges avkall på alla fredsbevarande åtaganden i traditionell mening. Operationer får sättas in

också utan att samtliga parter ger sitt medgivande. Trupperna får utöva så mycket militär makt som är nödvändigt för att uppnå målen. Vid fredsframtvängande insatser använder trupperna militär styrka eller hotar med militära åtgärder.

De nationella väpnade styrkor som enligt artikel 43 i FN:s stadga skall ställas till rådets förfogande har inte genomfört några militära fredsframtvängande operationer. I praktiken har insatserna initierats enligt ad hoc-principen under USA:s ledning.

De fredsframtvängande insatserna har tolkats som en konsekvens av det ändrade världspolitiska läget, där militären i många länder försöker motivera sitt existensberättigande. Många länder har sett de fredsframtvängande åtgärderna som en ny väg att utnyttja den nationella vapenmakten. Stormakterna med sin vapenarsenal och sina våldimensionerade trupper har ansetts vara bäst lämpade för operationerna.

Gränsdragningen mellan fredsbevarande och fredsframtvängande operationer görs utifrån ett mandat av säkerhetsrådet och särskilda bemyndiganden för de enskilda insatserna.

3 S.k. utvidgad fredsbevarande verksamhet

När det kalla kriget tog slut ställdes det internationella samfundet inför en ny typ av kriser. Det var inte längre en eller flera stater som hade kommit i konflikt med varandra, utan nu seglade interna konflikter upp i stället. I det nya läget gick FN in för nya fredsbevarande funktioner.

Samtidigt var staterna ense om att principerna för användning av militära maktmedel i fredens tjänst fortfarande var oklara. På en del håll ville man integrera väpnade sanktioner av varierande styrkegrad i de traditionella fredsbevarande funktionerna. När den traditionella fredsbevarande verksamheten hade accepterats allmänt bland medlemsstaterna och många länder ställt sig frågande till fredsframtvängande operationer, lanserade FN begreppet utvidgad fredsbevarande verksamhet. Därmed avsågs fredsframtvängande insatser med ett starkt inslag av militära sanktioner. Samtidigt upptog FN, OSSE, NATO, NACC, PFP, VEU och EU krishantering på sina agendor. I och med att det föreföll allt mer osannolikt att kärnvapen skulle utnyttjas som maktmedel i den internationella politiken blev väpnad krishantering ett politiskt instrument att räkna med.

Sommaren 1993 tillsatte försvarsministeriet en arbetsgrupp med uppgift att utreda vilken typ av

internationella freds- och säkerhetsoperationer Finland kunde räkna med att delta i framdeles. Arbetsgruppen utredde också anknytande lagstiftningsåtgärder och kostnader. Gruppen överlämnade sin utredning till försvarsministeriet den 15 september 1993.

Arbetsgruppen framhåller att många av de operationer som FN har inlett sedan 1988 har haft en helt annan karaktär än de traditionella insatserna. FN har bedrivit *förebyggande fredsbevarande verksamhet* i en zon av det forna Jugoslavien, nämligen i Makedonien. UNPREDEP är den första FN-initierade förebyggande fredsbevarande operationen. Den inleddes av en samnordisk bataljon 1992. Förra hösten övertog Finland huvudansvaret för den nordiska bataljonen när de övriga nordiska länderna sände trupper till Bosnien-Hercegovina. I t.ex. Namibia, El Salvador, Cambodja, Moçambique och Somalia har FN satt in fredsbevarande trupper för att *säkra verkställigheten av en övergripande förhandlingslösning*. I Somalia och det forna Jugoslavien har styrkorna satts in för att *skydda humanitära biståndsinsatser*. Både i Kroatien och Bosnien-Hercegovina har *skydd för civilbefolkningen under stridsförhållanden* varit en viktig beståndsdel i de fredsbevarande funktionerna.

Försvarsministeriets arbetsgrupp påpekar i sin utredning att de nya krishärdarna dels tvingar FN att ge avkall på principen om medgivande från samtliga parter, dels framtvingar en viss utvidgning av de fredsbevarande förbandens befogenheter att använda militära maktmedel.

Gränsen mellan traditionell och utvidgad fredsbevarande verksamhet bestäms från fall till fall. Enligt vad utskottet erfarit har utvidgade fredsbevarande operationer i ljuset av insatserna på senare tid tillgripits när

1) den rådande situationen eller en fortsatt kris utgör ett hot mot internationell fred och säkerhet,

2) medgivande till militära maktmedel har skrivits in i själva resolutionen,

3) medgivande till militära maktmedel har getts med stöd av kapitel VII i FN:s stadga och självförsvar inte betonas lika mycket eller när

4) vissa länder inte har gett sitt medgivande till operationen.

I praktiken har besluten om operationer av det här slaget fattats med stöd av kapitel VII i FN:s stadga och krishanteringstrupperna bemyndigats att använda väpnad makt också i s.k. utvidgat självförsvar, om trupperna hindrats att fullfölja sitt åtagande. Sådana operationer har FN

fullföljt sedan 1992 i det forna Jugoslavien och i Somalia.

4 VEU och militär krishantering

Vid VEU:s ministerråds konferens i juni 1992 bestämdes att den försvarspolitiska unionens operativa krishanteringskapacitet skulle stärkas. I Petersbergresolutionen definieras bl.a. humanitära insatser och räddningsoperationer, fredsbevarande verksamhet, fredsframtvingande funktioner och insatser av stridstrupper som VEU:s generella åtaganden vid krishantering.

VEU avgränsar inte sina krishanteringsåtgärder till enbart Europa. Insatsområdena vid kriser finns på de platser där medlemsstaternas säkerhet och ekonomiska intressen är allvarligt hotade. VEU kan få ett mandat från FN eller OSSE för sina operationer, men kan också agera självständigt. I redogörelsen utgår regeringen från att Finland, om vi vill, kan ställa trupper till VEU:s förfogande för "europeiska fredsbevarande operationer" som genomförs på uppdrag av FN eller OSSE. Enligt vad utskottet har erfarit avses i redogörelsen med "europeiska fredsbevarande operationer" i praktiken insatser på initiativ av de europeiska medlemsstaterna i NATO — således inte uteslutande operationer som begränsar sig till Europa.

Enligt utredning innefattar ordet krishantering en mycket varierande uppsättning åtgärder som kan ha helt divergerande bevekelsegrunder. Både NATO och VEU tolkar krishantering som alla andra militära åtaganden än regelrätt försvar av eget territorium. I vidare mening inbegriper krishantering allt från sedvanlig fredsbevarande verksamhet till krigshandlingar i likhet med dem under kriget vid Persiska viken i syfte att försvara alliansens eller enskilda medlemsstats intressen.

Av redogörelsen framgår att VEU än så länge inte har någon beredskap eller erfarenhet av att leda omfattande fredsbevarande operationer. VEU:s möjligheter förbättras av NATO:s beslut i januari 1994 om gemensamma specialinsatsstyrkor (CJTF). Avsikterna med beslutet har tolkats så att NATO i samverkan med VEU vill bygga upp en avskiljbar men ändå inte helt fristående militär styrka ("separable but not separate") det vill säga kombinerade stridstrupper. Modellen kan också tillämpas på kombinerade fredsbevarande operationer.

VEU har eftersträvat en samordning av sin egen truppmodell med NATO:s CJTF-modell,

alltså att inrätta trupper direkt underställda VEU (FAWEU, Forces Answerable to WEU). Planerna går ut på att VEU skall ha en europeisk armékår på 50 000 man för försvarsändamål. Armékåren kunde också sättas in på fredsbevarande eller fredsåterställande operationer och tjäna som en plattform för humanitära hjälpaktioner. VEU:s planeringsstab har till uppgift att upprätta och uppdatera en FAWEU-förteckning som staben kan använda för att sammanställa kombinerade trupper av de trupper som eventuellt kan underställas VEU. VEU-staterna ger årligen ut en förteckning över sina FAWEU-trupper. De länder som har observatörsstatus har inte gett ut någon förteckning och har inte heller för avsikt att sammanställa någon. Enligt uppgifter från försvarsministeriet har Finland inte lämnat ut några uppgifter om trupper till FAWEU-förteckningen. Enligt samma källa finns inga planer på detta.

5 Finlands hållning till krishantering

Försvarsutskottet påpekade i ett utlåtande till utrikesutskottet för ett år sedan att observatörsstatus i VEU för Finland inte medför juridiska förpliktelser att ta del i militära operationer. Utifrån de uppgifter som då var tillgängliga ansåg utskottet det t.o.m. mycket troligt att Finland också som observatör i VEU skulle bli tvunget att delta åtminstone i fredsbevarande verksamhet och krishanteringsåtgärder av olika slag.

Regeringen meddelar i sin redogörelse att Finland stödjer insatser för att utveckla krishanteringssamarbetet som ett led i Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Finlands erfarenheter av den fredsbevarande verksamheten inom FN ger oss goda förutsättningar att delta i det växande samarbetet inom krishantering. I sin egenskap av VEU-observatör och deltagare i NATO:s PfP-program kan Finland höja sin beredskap för krishanteringssamarbete, konstaterar regeringen. Tillsammans med de övriga nordiska länderna, VEU och NATO skall Finland delta i det internationella samarbetet för att höja beredskapen för sådana krishanteringsinsatser som aktualiseras genom beslut av FN och OSSE.

Enligt regeringens planer skall en krishanteringsstyrka sättas in på humanitära uppdrag i orosområden för att skydda biståndsoperationer, dela ut bistånd och förbättra infrastrukturen, t.ex. vägar och broar, och för att fullgöra evakuerings- och räddningsuppdrag.

Krishanteringsåtgärderna kommer inte nödvändigtvis att välsignas av alla parter i en kris. En krishanteringsstyrka kunde vid behov bemyndigas att använda vapenmakt för självförsvar i vidare bemärkelse, om den förhindras att fullgöra sitt uppdrag. Regeringen påpekar dock att Finland inte deltar i operationer som kräver fredsframtvingande åtgärder eller användning av militära maktmedel mot andra stater eller parter i en konflikt. Finland bestämmer självt i alla situationer om sin medverkan i humanitära eller fredsbevarande operationer.

Finland saknar en beredskapsstyrka som har förmåga till snabba insatser och gemensamma internationella aktioner och som på uppdrag av FN eller OSSE kunde sättas in på mera krävande humanitära eller fredsbevarande uppdrag. Regeringen föreslår att försvarsmakten inom ramen för sina anslag kunde utbilda och utrusta en beredskapsbataljon, som efter ett par tre år kunde anlitas för internationella humanitära och fredsbevarande uppdrag. Finska trupper som deltar i internationella uppdrag får fortfarande totalt uppgå till högst 2 000 man.

I redogörelsen framhålls att den nuvarande institutionen med fredsbevarande styrkor även i fortsättningen kan upprätthållas för traditionell fredsbevarande verksamhet, men att så snart tillräckligt med utbildad personal finns att tillgå kunde en krishanteringsstyrka också ta hand om traditionella fredsbevarande uppdrag av den typ som förekommer i dag. Enligt vad försvarsutskottet har erfarit är det lämpligt att den nuvarande fredsbevarande verksamheten under försvarsministeriets ledning "tills vidare" bibehålls för att gällande förpliktelser skall kunna fullgöras, traditionella operationer genomföras och ett eventuellt nytt system kompletteras.

6 Planerna för en krishanteringsstyrka

Finlands nuvarande beredskapssystem bygger på en beredskapsstyrka, vilket på det begreppsmässiga planet betyder personell och materiell beredskap att genom nationellt beslut delta i traditionella fredsbevarande operationer på begäran av FN eller OSSE. Den nya termen "krishanteringsstyrka" avser i sin tur i första hand en styrka som skall utbildas och utvecklas som ett led i vårt nationella försvar och som enligt utredning helt eller delvis kunde sättas in på krishanteringsoperationer genom ett särskilt nationellt beslut. Den skulle alltså skilja sig från den nuva-

rande fredsbevarande styrkan också därigenom att den hör till försvarsmaktens organisation.

Utbildningen av en krishanteringsbataljon är avsedd att ske under värnpliktstiden och därmed blir tjänstgöringstiden för alla som deltar i utbildningen 330 dygn. Enligt vissa bedömningar kräver detta en effektiv gemensam utbildning på minst två månader. Till förberedande krishanteringsutbildning antas bara frivilliga värnpliktiga och ett behövligt antal stamanställda.

Regeringen menar att de värnpliktiga inte skall skickas utanför Finlands gränser, med undantag för eventuella övningar. Utskottet har fått motstridiga uppgifter om vad som avses med medverkan i övningar. Enligt en tolkning skall bara värnpliktiga som tjänstgör inom sjöstridskrafterna delta i övningar utomlands och enligt en annan tolkning gäller medverkan alla värnpliktiga.

Det finns två olika modeller för rekrytering av personal till krishanteringsstyrkan. Rekryteringen kan ske antingen i samband med uppbåd eller genom ett ansökningsförfarande i början av värnpliktstiden. I bägge fallen omfattar rekryteringsområdet hela landet.

När värnpliktstiden för de specialrekryterade är slut tänker försvarsmakten ingå en tjänstgöringsförbindelse med dem för två år i sänder. I avtalet ingår utöver en skyldighet att träda i tjänst också en skyldighet att delta i årliga övningar. Inget vapenslag skall uteslutas.

När styrkan för internationell krishantering slutfört sin utbildning införlivas den som en krigstida trupp med försvarsmakten, där den skall svara för vissa grundläggande uppgifter och ersätta en av våra jägarbrigader. Inom försvarsmakten finns vissa planer på att styrkan med stöd av värnpliktslagen vid behov kunde uppbådas för att försvara Finland. Brigaden skall utgöra en del av vårt nuvarande försvar och utrustas med försvarsmaktens materiel som avsatts för den. Försvarsministeriets och huvudstabens befogenheter visavi den planerade krishanteringsstyrkan har inte definierats. Om den utgör en bit av försvarsmakten blir det uppenbart svårt att utsätta den för likadan parlamentarisk tillsyn som den traditionella fredsbevarande organisationen.

7 Kostnaderna för en krishanteringsstyrka

Enligt vad utskottet har erfarit är våra truppers sammansättning, utrustning och utbildning anpassade till operationer i Finland och lämpar sig inte som sådana för uppdrag utomlands. Be-

hovet att använda militära maktmedel och uppdragets karaktär kräver att styrkan har ett adekvat skydd både vad gäller hela truppen och enskilda medlemmar, eldkraft, luftvärnskapacitet och ett modernt signal- och ledningssystem. Styrkan bör själv klara av sitt specialunderhåll eftersom olika länders materiel är högst varierande.

Utbildningen för en styrka som skall införlivas med en organisation med utvidgade befogenheter att använda militära maktmedel måste ligga på en hög nivå. Genom god utbildning och stridsutrustning är det möjligt att minimera risken för personella förluster, som alltid är större vid medverkan i utvidgad fredsbevarande verksamhet.

En bataljon med kapacitet för självständiga operationer består av ungefär 1 000 personer. Försvarsministeriets förut nämnda arbetsgrupp gjorde 1993 upp en lista på de mest angelägna tilläggen till den nuvarande beredskapsstyrkans utrustning. Där nämndes pansarskyttefordon, pansrade transportfordon, lätta och tunga granatkastare och pansarskott, tunga maskingevär, modern signalmateriel och en betydligt starkare underhållskapacitet samt bättre personlig stridsutrustning. Vad gäller personalen listades kostnadsdrivande faktorer som förlängd utbildningstid och höjd lön i motsvarighet till farligare uppdrag inom ett operationsområde. Enligt arbetsgruppens kalkyler uppgår kostnaderna för att inrätta en bataljon till omkring 310 milj. mark och underhållskostnaderna till omkring 420 milj. mark per år. I kostnadskalkylen specificeras inte kostnaderna för materiel som tas över av försvarsmakten.

Enligt vissa tidigare planer kommer Finland vid behov också att kunna ställa en jaktplansflottilj till multinationella styrkors disposition när de beställda Hornet-planen levererats till försvarsmakten. Driftkostnaderna för dessa plan har givetvis inte beaktats i kalkylen.

Enligt vad utskottet senast erfarit behöver styrkorna bättre personlig utrustning, mångsidigare fordonsmateriel, ny mörkerstridsutrustning och övervakningsanordningar, bättre signalsystem samt nya containrar för kompletta underhållssystem. Enligt denna kalkyl kommer rustningskostnaderna att ligga omkring 250—300 milj. mark. Styrkans beredskapsutbildning och den eventuella beredskapspenningen kommer att utgöra en post på 20—30 milj. mark per år. När styrkan skickas på ett uppdrag utomlands stiger underhållskostnaderna enligt denna uppskattning till 420 milj. mark per år.

För jämförelsens skull kan det påpekas att underhållskostnaderna för den finska fredsbevarande bataljonen (FINBATT) i Sydlibanon uppskattats till ca 107 milj. mark 1996.

Enligt redogörelsen skall utbildnings- och utvecklingskostnaderna för krishanteringsstyrkan inpassas i försvarsmaktens godkända utgiftsram, m.a.o. skall medlen tas ur budgeten för försvarsministeriets förvaltningsområde. Underhållskostnaderna för en beredskapsstyrka utomlands kommer enligt vad utskottet har erfarit i framtiden möjligen också att slås ut på de andra huvudtitlarna i budgeten. Om Finland medverkar till exempel i VEU:s eller PfP:s krishanteringsoperationer kommer FN sannolikt inte att bidra till kostnaderna på samma sätt som i fråga om traditionella fredsbevarande operationer. Därmed ställer krishanteringsoperationerna också större ekonomiska krav på Finland.

Utskottets slutsatser

1 Den förändrade säkerhetssituationen

Regeringen konstaterar i redogörelsen att det internationella samfundet under de senaste åren genomgått en djup politisk, ekonomisk och militär omvälvning både inom och utanför Europa. Omvälvningen har bidragit till en förskjutning i värdeuppsättningen. En ökad trend mot gemenskap speciellt i Europa ses som en konsekvens av detta.

Trots att gemenskapstänkandet vuxit sig starkare har våldet inte minskat i världen. Krig, väpnade konflikter, våld utan hänsyn till internationella normer och humanitära värden samt etniska och religiösa konflikter och konfrontationer mellan minoriteter och nationaliteter utgör enligt redogörelsen det största hotet mot säkerheten i Europa. Samtidigt leder det till kränkningar av gemensamt antagna normer och skadar den värdegemenskap som uppstått efter det kalla kriget och som ligger till grund för all säkerhetspolitisk samverkan.

Samtidigt som våra gemensamma värderingar förändrats har det vuxit fram en samarbetsbaserad säkerhetsarkitektur. KSSE kom till under det kalla krigets dagar och genom OSSE, som är en fortsättning på KSSE, har vi fått en ram och målsättning för en samarbetsbaserad säkerhetsordning också i en förändrad omvärld. Enligt redogörelsen gynnar även EU en samarbetsbaserad säkerhet.

Militära maktmedel och våld har lett till humanitära katastrofer. Det har uppstått en lång rad mer eller mindre allvarliga kriser som det internationella samfundet försöker få under kontroll. Det har visat sig mycket svårt att ge en entydig definition på begreppet kris och nästan övermäktigt svårt att definiera krishantering.

Redogörelsen är genomsyrd av utvecklingsoptimism. Den är helt entydigt skriven ur en stabiliseringspolitisk synvinkel. Den utstrålar tro på ökad marknadsekonomi och demokrati som stabiliserande mekanismer. Också tidsperspektivet i redogörelsen är mycket kort.

Utvecklingen i Ryssland ges en alltför schematisk bedömning i redogörelsen. Det går givetvis inte att ge några garantier för att Ryssland kommer att binda sig vid ovan relaterade gemensamma värderingar och strukturer. Det finns inte heller några egentliga tecken på en rysk integreering i en västlig, NATO-centrerad försvarsordning. Försvarsutskottet förmodar att utrikesutskottet i sitt betänkande gör en allsidig bedömning också av utvecklingen i Ryssland, eftersom Finlands östgräns samtidigt är EU:s östgräns.

Utskottet omfattar redogörelsen på den punkten att ytterligare insatser för militär krishantering från det internationella samfundets sida är acceptabla, trovärdiga och hållbara endast om de går hand i hand med bättre metoder och instrument att lösa konflikter på fredlig väg och hantera dem politiskt. Med hänsyn till sina långa neutralitetstraditioner har Finland mycket att ge, inte minst när det gäller icke-militär krishantering.

2 *Finlands försvarsförmåga*

Försvarsutskottet har tagit ställning till planerna på att utveckla unionens försvarsdimension och till Finlands försvarspolitik i sina utlåtanden till utrikesutskottet den 12 mars 1992 och den 29 september 1994.

Det ekonomiskt mest fördelaktiga och samhälleligt sett mest tillförlitliga alternativet för vårt eget försvar är ett system som bygger på allmän värnplikt och en stor reservistarmé samt på ett landsomspännande territoriellt försvar. Enligt regeringsformen och värnpliktslagen är försvarsmakten enbart avsedd för vårt eget försvar.

Utskottet har i olika sammanhang uppmärksammat Finlands möjligheter att upprätthålla en adekvat och med hänsyn till vår säkerhetsomgiv-

ning trovärdig självständig försvarsförmåga. Med tanke på försvarskapaciteten är inte bara den materiella beredskapen viktig utan också bl.a. reservisternas repetitionsövningar, som allt sedan början av den förra valperioden har minskat till den grad att utskottet har haft anledning till oro. Neddragna resurser för utbildning och minskade disponibla medel för underhåll i kombination med ett visst tryck från utländska exempel kommer under de närmaste åren att göra det betydligt svårare att upprätthålla en allmän värnplikt och stora reserver.

Försvarsutskottet påpekar att Finlands förmåga att värna sin territoriella säkerhet och integritet är minst lika viktig nu efter det kalla kriget som tidigare. Utskottet omfattar regeringens bedömning att Finland i en föränderlig omvärld bäst främjar stabiliteten i Nordeuropa genom att ställa sig utanför militära allianser och genom att upprätthålla ett trovärdigt självständigt försvar.

EU bygger ut sin försvarsdimension med en krishanteringsberedskap. Om Finland medverkar i krishanteringssamarbetet på det sätt som regeringen föreslår vore det samtidigt med om att utveckla EU:s försvarsdimension. Utskottet menar att detta inte står i samklang med våra alliansfrihetsambitioner.

Enligt vad utskottet har erfarit innefattar de förteckningar över trupper och aktionskapacitet som lämnas in till VEU vanligen också en förteckning över alla de trupper som avsatts för det gemensamma försvaret. Om vi går med i det internationella krishanteringssamarbetet — och med stor sannolikhet också VEU:s krishanteringssamarbete — blir vi förmodligen tvungna att lämna in en sådan förteckning. Det betyder att Finland samtidigt förbinder sig att upprätthålla EU:s försvarsdimension. Utskottet finner det inte lämpligt att vi förbinder oss på detta stadium. Det vore inte heller i linje med övriga observatörsstaters agerande och kunde eventuellt försätta dem i en pinsam situation. I själva verket kan Finland pröva sin egen hållning gentemot en utveckling av EU:s försvarsdimension först efter regeringskonferensen 1996.

Utifrån det som utskottet informerat sig om är det inte övertygat om att den planerade krishanteringsstyrkan är ägnad att förstärka Finlands försvarsförmåga. Det är föga troligt att en styrka från utlandet tillräckligt snabbt kan sättas in t.ex. för att försvara huvudstaden. Inte ens under optimala förhållanden kan en styrka av den tilltänkta storleken spela någon avgörande roll för vårt försvar. Eftersom den ställer sig mycket dyr

och måste finansieras med medel ur försvarsbudgeten försämrats möjligheterna att utveckla försvarsmakten i övrigt.

Vår medverkan i nya internationella krishanteringsoperationer skulle också bredda debatten om vår försvarsmodells lämplighet för mera vapendominerade uppdrag. För att utbilda en krishanteringsstyrka för multinationella uppdrag räcker det inte med att utgå från vår nuvarande doktrin, befintlig materiel, erfarenhet och möjlighet att använda vårt eget territorium samt den samlade nyttan av dessa faktorer. Det rimmar illa med principen om allmän värnplikt att en särskild utbildning för tjänstgöring utomlands inbegrips i vissa utvalda beväringars tjänstgöringstid och att det inrättas en specialstyrka. En krishanteringsstyrka är en legoarmé som inte harmonierar med vår lag om allmän värnplikt.

Utskottet upprepar ett förslag som det lagt fram i många tidigare sammanhang om en särskild parlamentarisk försvarsrevision med uppgift att dra upp riktlinjer för utvecklingen av Finlands försvarskapacitet inför de nya hotbilderna och förändringarna i vår säkerhetsarkitektur. I detta sammanhang kunde det också utredas vilka konsekvenser en eventuell krishanteringsstyrka har för vår försvarskapacitet och det meningsfulla i att en sådan styrka inrättas.

3 Förutsättningarna för att delta i traditionell fredsbevarande verksamhet bör stärkas

Försvarsutskottet konstaterar att Finland i sin hållning till krishantering måste utgå från dels behovet av internationell krishantering, dels våra egna resurser.

Finland bör i sin FN-politik även framdeles ge deltagandet i fredsbevarande verksamhet hög prioritet. Finland har på detta område gott renommé och stort kunnande, något som enligt utskottet inte skall underskattas med tanke på praktisk verksamhet inom krisområden. Utredningar visar att också om kriserna antagit en ny karaktär kommer efterfrågan på fredsbevarande verksamhet också i framtiden att vara stor. Fredsbevarande insatser behövs också i dagens konflikter senast på det stadiet när ett fredsavtal ingåtts och övervakningen av att det efterlevs börjar.

Det är inte heller skäl att underskatta vikten av humanitär och förebyggande verksamhet. Humanitärt arbete utförs inte bara av stater och världsomspännande organisationer utan också av fredsbevarande trupper på ort och ställe. Ut-

skottet finner det rätt att också finländska civila i större utsträckning engageras i krishanteringsuppgifter förutsatt att det sker kontrollerat.

Redogörelsen utgår från att Finland inte deltar i operationer där militära maktmedel sätts in mot stater eller parter i konflikter. Försvarsutskottet menar att det här är den enda hållbara utgångspunkten då man överväger vilka slag av fredsbevarande operationer små stater som Finland kan delta i. Den av regeringen planerade utvidgade fredsbevarande verksamheten och krishanteringsstyrkorna är långt ifrån förenlig med denna utgångspunkt. Såsom redan konstaterats är ett av de viktigaste särdragen i den utvidgade fredsbevarande verksamheten befohgenheten att utnyttja militära maktmedel. Av medverkan i sådana operationer följer ofrånkomligen att antalet människooffer ökar.

Humanitära aspekter talar för deltagande i utvidgad fredsbevarande verksamhet. Det är emellertid besvärligt att slå fast gränserna för humanitär verksamhet. Till exempel i Bosnien-Hercegovina har det inte lyckats att hålla i sär opartiska fredsbevarande åtgärder och interventioner för någon av parterna också om det övergripande målet har varit att skydda det humanitära biståndet. Försvarsutskottet anser att gränsen för om finländska trupper skall anlita militära maktmedel eller inte går vid användning av vapen mot någon part, inte vid vilket syfte vapnen används för.

Utskottet framhåller att det är svårt att förutspå vilken karaktär den utvidgade fredsbevarande verksamheten slutligen kommer att anta. Det hänvisar här till försvarsministeriets tidigare nämnda arbetsgrupp och dess utredning, där gruppen framhåller att en operation som startar som utvidgad fredsbevarande verksamhet kan förvandlas till militärt fredsframtvingande. Även om utskottet fått försäkringar om att Finland i princip kunde dra sig ur en operation om den ändrar karaktär, kan detta i praktiken visa sig problematiskt.

FN:s säkerhetsråd uppger i allmänhet inte på vilken bestämmelse i FN:s stadga en enskild fredsbevarande eller militär operation grundar sig. I framtiden kan det uppstå situationer då det från första början är svårt att säga om en operation syftar till att trygga freden eller innebär militära sanktioner. Hittills har det inte lyckats att dra upp en klar gräns mellan utvidgad fredsbevarande verksamhet och fredsframtvingande.

Finland bör ta avstånd från sådan krishantering som de facto innebär att tvinga fram fred.

Om Finland går med i krishantering i den form regeringen föreslår, anser försvarsutskottet att vi i praktiken förstör våra möjligheter att framstå som trovärdiga fredsbevarare. Krishantering och fredsbevarande skall hållas i sär i tid och rum. I praktiken kan samma länder inte på ett övertygande sätt delta i bägge funktionerna. Om både strids- och fredstrupper står under samma flagga inom ett område, är det fredstrupperna som utsätts för hämndaktionerna som en följd av stridstruppernas agerande.

Den logiska slutsatsen av att Finland endast deltar i operationer som inte kräver militära maktmedel är att vi ställer upp med traditionella fredsbevarande trupper. Enligt utskottets mening har regeringen inte på ett tillfredsställande sätt kunnat motivera i vilket avseende eventuella humanitära uppgifter utan inslag av militära maktmedel vore så svåra att normal militär utbildning och specialiseringsutbildning för fredsbevarande inte skulle räcka till för att klara av dem.

Det bästa materialet för varje enskilt uppdrag får man genom att ta ut manskap från reserven. Om reservisterna på samma sätt som i dag ges bättre utrustning och bättre utbildning vid FN-utbildningscentralen uppnås de mål och den aktionsberedskap som även regeringens officiella ambitioner innefattar med betryggande marginal.

Utskottet är medvetet om att också traditionellt fredsbevarande kan kräva offer och att även fredsbevarande trupper kan utsättas för väpnade anfall trots avtal huvudparterna emellan. Därför måste trupperna kunna försvara sig. Utskottet ställer sig positivt till att aktionsberedskapen hos den nuvarande fredsbevarande reserviststyrkan ytterligare höjs. Detta kräver uppenbarligen bättre utrustning (skyddsvästar m.m.) för såväl mannarna som för hela truppen. Övervakningsutrustningen bör sannolikt förnyas, det behövs eventuellt mörkermateriel, nya fordon o.s.v. Om Finland faktiskt har möjlighet att öka sitt finansiella bidrag till den fredsbevarande verksamheten i den omfattning regeringen föreslår, anser utskottet att medlen bör användas för utbildning, utrustning och bättre lön för en fredsbevarande styrka av det slag vi har i dag. Kostnaderna för de fredsbevarande styrkorna fördelas då även i fortsättningen mellan å ena sidan Finland och

FN (OSSE) och å andra sidan utrikesministeriet och försvarsministeriet, vilket innebär att de inte ensidigt belastar försvarsbudgeten som de i redogörelsen föreslagna kostnaderna för inrättande och underhåll av krishanteringsstyrkor skulle göra.

Beslutet om att sända ut en fredsbevarande styrka skall fattas i parlamentarisk ordning. Traditionella fredsbevarande operationer hinner startas med riksdagens medgivande. Utskottet föreslår att en ändring av beslutsgången prövas så till vida att riksdagens beslut om att sända trupper i praktiken blir bindande för övriga beslutsfattare.

I mandatet för en fredsbevarande operation bör på förhand klart anges om vapen får användas enbart för självförsvar eller också för andra uppgifter. Finländska fredsbevarande styrkor bör delta bara i sådana operationer där användningen av militära maktmedel är begränsad till självförsvar.

Den nuvarande lagen om fredsbevarande har tolkats så att Finland inte får delta i verksamhet som inte baserar sig på samförstånd mellan alla parter i konflikten eller som kan innebära bruk av vapen eller annat tvång mot någon av parterna. Regeringen står i beråd att ändra lagen om fredsbevarande verksamhet så att fredsbevarande verksamhet också innefattar verksamhet som beslutats med stöd av kapitel VII i FN:s stadga och där bruk av vapen i begränsad utsträckning mot någon av parterna i konflikten kan komma i fråga för att det mål som FN har ställt upp skall nås. Försvarsutskottet anser det inte motiverat att ändra lagen om fredsbevarande på detta sätt.

Utskottet förutsätter att regeringen avstår från att avlåta en proposition till riksdagen om en sådan ändring av lagen om fredsbevarande som ger finländska trupper rätt att använda vapen mot en part i en konflikt i andra syften än i självförsvar.

På basis av det ovan sagda anför utskottet vördsamt

att utrikesutskottet bör beakta det som sägs i detta utlåtande när det utarbetar sitt betänkande.

I den avgörande behandlingen deltog ordföranden Lamminen, medlemmarna Immonen, Kortenieniemi, Lindqvist, Mähönen, Partanen, Pe-

sälä, Piha, T. Pohjola, Pykäläinen och Saapunki samt suppleanterna Joenpalo, Jääskeläinen, A. Ojala, Savela, Seppänen och Suhola.

Avvikande åsikt

Värderingarna och tonen i utlåtandet

Utskottets utlåtande till utrikesutskottet om riktlinjerna för Finlands säkerhetspolitik svarar inte mot mina egna principiella åsikter. Utskottet utgår från att Finland i en allt mer internationaliserad värld kan plocka russinen ur kakan men låta bli att försvara de gemensamma västerländska värderingarna då de eventuellt är hotade. Enligt utredningen utgår Finland från isolering, inte från gemenskap.

Det gagnar Finland att på det internationella planet vara med om att försvara gemensamma värderingar, demokrati, mänskliga rättigheter o.s.v. som vi själva omfattar. Det är också bra för oss om eventuella kriser blir lösta så snabbt som möjligt för att de inte skall sprida sig och vålla större skada. För oss är det till fördel om vi deltar, eftersom andra då kommer till hjälp om vi får problem. I riksdagen bör alla beslut utgå från Finlands bästa. Det ligger i Finlands intresse att vi går med också i den utvidgade fredsbevarande verksamheten.

Vi bör också utgå från att världen förändras, dvs. att vi lever i en oförutsägbar värld. Kriserna i Europa visar att vi även i fråga om krishantering har kommit till en punkt där vår inställning måste prövas. Den utvidgade fredsbevarande verksamhet som tas upp i redogörelsen gör det möjligt att föra ut humanitär hjälp till krisområden, att utföra uppgiften, m.a.o. utvidgat självförsvar. Det är absolut inte fråga om fredsframtvängande, utan om fredsbevarande i osäkra förhållanden, under vilka det inte alltid är möjligt att inhämta alla parter medgivande.

Slutsatser

Att inrätta de i redogörelsen nämnda krishanteringsstyrkorna är inte en entydig fråga. Jag anser att det är viktigt att krishanteringsstyrkorna som en del av försvarsmakten bidrar till att förbättra vår självständiga och trovärdiga för-

svarsförmåga. Det är också viktigt att de som frivilligt söker till krishanteringsstyrkorna får bästa möjliga utbildning och utrustning, vilket också främjar det finländska försvaret. Speciellt viktigt är att försvarsmaktens normala verksamhet, framför allt finansieringen, inte blir lidande av att krishanteringsstyrkor inrättas. Observeras bör att också Finland i varje enskilt fall bestämmer vilka fredsbevarande operationer landet skall delta i. Samarbetet med de nordiska länderna är också en bra utgångspunkt.

Allt är ännu inte klart i detalj. Regeringen kan nämligen inte bereda en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om fredsbevarande verksamhet förrän riksdagen tagit principiell ståndpunkt till saken. På det här stadiet är det viktigt att riksdagsledamöterna är redo att acceptera att vi ingår i det globala samfundet, vars gemensamma värderingar vi är beredda att försvara, också genom att delta i krishantering. För Finland innebär detta ett steg mot gemenskap. Vårt land vill delta i krishantering, eftersom vi anser att krishantering hjälper till att försvara de höga värden som vi arbetat för genom att delta i den traditionella fredsbevarande verksamheten. Kriserna har emellertid antagit en ny karaktär. Därför är det viktigt att också det finländska fredsbevarandet läggs om för att en fredlig demokratisk utveckling skall kunna ske såväl i vår egen världsdel som på annat håll. Vårt nationella intresse är den aspekt som också försvarsutskottet ställer i främsta rummet. Enligt min mening ligger det i Finlands intresse att vara med och hantera kriser som äventyrar freden och säkerheten i världen och därigenom också i Finland. För såväl Finland som de enskilda fredsbevararna är den lämpligaste lösningen en särskild krishanteringsstyrka, såsom föreslås i redogörelsen. Det är viktigt att minnas att Finland i varje enskilt fall beslutar om landet skall delta i en krishanteringsoperation eller inte. Det innebär att Finland själv beslutar vilka kriser som ur finländsk säkerhetsynpunkt är särskilt hotande.

Utskottets förfarande

Utskottet tillämpade ett synnerligen konstigt förfarande vid behandlingen av redogörelsen. Det är varken korrekt eller särdeles vanligt att den andra behandlingen inleds fem minuter efter det den första slutat, om inte saken är synnerligen brådskande, vilket inte var fallet. Utrikesutskottet, som försvarsutskottet ger sitt utlåtande till, sammanträder inte till ordinarie sammanträde förrän tisdagen den 3 oktober, då utskottet tidigast behöver utlåtandet.

Försvarsutskottet slog fast sin linje till ett av de viktigaste dokument som förelagts utskottet i en snabbbehandling. Man frågar sig varför? Av

utskottets ordinarie medlemmar var över en tredjedel (dvs. 6) förhindrade att delta i den avgörande behandlingen och representerades av suppleanter. När en så här viktig fråga behandlas vore det önskvärt att den tas upp först då majoriteten av de ordinarie medlemmarna, som hört vad de sakkunniga haft att säga, är på plats.

Enligt min mening hör det till god beslutsfattarsed att man lyssnar till andras åsikter, diskuterar en sak och — om saken är viktig — fattar ett överlagt beslut i stället för att tvinga igenom det, såsom nu skedde i försvarsutskottet. Det finns ingenting i saken som motiverar utskottets förfarande.

Helsingfors den 26 september 1995

Kirsi Piha

